

A legfontosabb hangjegy az őszinteség

**Beszélgetés
Lendvay Kamillóval**

*Folyóiratunk, a Gramofon idei klasszikus zenei életműdíját
Lendvay Kamilló zeneszerző kapta.*

*A karácsony után nyolevanharmadik születésnapját
ünneplő művész életút-interjúnkban őszintén
és részletesen beszél pályájáról, az alkotás folyamatáról,
az elmúlt hatvan év magyar zenei életéről.*

*Úgy véli, a zeneszerző legfontosabb „eszköze”
az őszinteség: az, hogy higgyen abban, amit ír.*

*Legyen mögötte az egész személyisége,
a személyisége mögött pedig az a kor, amelyben él.*

◆ Szále László

Németh András Péter

Gramofon: *Az ön neve jól cseng a komoly- és a könnyűzene világban egyaránt. Mondhatjuk, hogy munkásságában a zene – valaha természetesnek tekintett – egységét képviseli, tehát hogy nincs komoly és könnyű, csak jó és rossz zene?*

Lendvay Kamilló: Ezt így nem mondhatjuk. A könnyűzenét valóban műveltem fiatal koromban, de zeneszerzőként mindig csak a komolyzene érdekelt, vagy ahogyan Presser Gábor mondogatta Schubert után: a szomorú zene. A könnyűzenével való találkozásaimat ifjan hol izgalmas lehetőségnek láttam, hol a szükség vitt rá.

G.: *Hogyan kezdődött, mi adta az első lökést, hogy a világ egyik legszebb hivatását válassza?*

L. K.: Az első lökés előtt még sok más vonzás és taszítás határozta meg az életemet. Anyám és apám mindketten jól zongoráztak, s már öt éves koromban kiderült, hogy abszolút hallásom van. Elkezdtem tehát zenét tanulni, mint oly sokan mások, s tíz-tizenkét éves koromban ez megszakadt, mint másoknál is nagyon sok esetben. Érettségi után nem is gondoltam a zenei pályára, építészmérnök szerettem volna lenni. Jelentkeztem is az egyetemre, de nem vettek fel. Talán szerencsémre, hiszen akkor alighanem egész életemben csak „megfagyott zenéket” szereztem volna.

G.: *Nem is volt ifjúkorában szorosabb kapcsolata a zenével?*

L. K.: A zenetanulás kamaszkoromban csak felfüggesztődött, nem szakadt meg véglegesen. Volt egy jazz-együttesem, amellyel tánciskolába jártunk kísérőzenét játszani. Amikor nem vettek fel az egyetemre, a Vidám Parkban zongoráztam esténként, egy szabadtéri revüműsört kellett kísérenem – méghozzá kotta nélkül.

G.: *Miért volt ez követelmény?*

L. K.: Nem követelmény volt, hanem sötét. Debussy stílusában kellett improvizálnom. Meglepetésemre nagy sikere volt a rögtönzésemnek. Ezen felbuzdulva, amikor hazaértem, leírtam azt a kompozíciót. Ezzel lényegében el is dőlt a sorsom.

G.: *Ott és akkor kiderült, hogy tud zenét szerezni? Lehet, hogy én is tudok, csak nem jutottam el a Vidám Parkba?*

L. K.: Nem az derült ki, hogy tudok zenét szerezni, hanem az, hogy semmire sem vágyom jobban. Nyilván bennem volt a készség és a késztetés is, csak addig nem tudott felszínre jutni. A véletlen tehát aligha csupán véletlen. S hol volt akkor még a tudás! Elmentem ezzel a darabbal a Zeneakadémiára, Viski Jánoshoz, hogy zeneszerzést szeretnék tanulni. Fölvett. Ez 1949-ben történt, 61 évvel ezelőtt. Nekem ez volt a „fordulat éve”.

G.: *Ha jól számolom az éveket, viharos időkben végzett, amikor általában hallgatnak a műzsák...*

L. K.: 1957-ben végeztem, s rögtön a Szegedi Nemzeti Színházhoz kerültem, mert a forradalom után az ott lévő zenei vezetők mind eltávoztak. Belecsöppentem egy általam nem ismert világba, méghozzá egyből a mélyvízbe. A

szegedi akkor háromtagozatú színház volt, a prózai darabok mellett operát és operettet is játszott. Engem korrepetitornak hívtak, de egyszerre voltam betanító, énekkari vezető és karmester is.

G.: *Ez tényleg mélyvíz egy zeneszerzés szakot végzett fiatalnak.*

L. K.: Szerencsémre az Akadémián a zeneszerzés mellett két évig tanultam karmesterséget is Somogyi Lászlónál, aki nagyszerű tanár volt; nélküle aligha tudtam volna megfelelni a rám zúduló feladatoknak. Reggel korrepetitorkodtam, tíztől egyig a színház kupolájában az énekkarral dolgoztam, este pedig, ha opera ment, akkor „dienstes” voltam...

G.: *Bocsánat, az mit jelent?*

L. K.: Olyan ember, aki segíti a karmestert, összeköti azokkal, akik például kint vannak a kulisszák mögött, s nem láthatják a dirigent, se az őket.

G.: *Végülis ez nagyszerű mélyvíz lehetett – tanulásra is, lubikolásra is.*

L. K.: Valóban, de nem nekem. Annyira lekötött ez a munka, hogy semmi másra nem jutott időm. Döntenem kellett: a színház vagy a zeneszerzés. Mindkettő teljes embert kíván.

G.: *Darabjai listáját látva tudom, hogyan döntött, de nem lehetett könnyű. Különösen, hogy akkoriban kezdődött a szegedi színház nagy operai korszaka Vaszy Viktorral.*

L. K.: Amikor én eljöttem, Vaszy Viktor még nem volt ott, bár a levegőben volt a kinevezése. Ugyanis amikor 1957-ben elindultam Szegedre, fölhívott telefonon, és azt mondta: „menj előre, s készítsd elő nekem a terepet, jövök zeneigazgatónak”. Én azonban nem vártam meg, egy év után eljöttem, s szabadúszó lettem.

G.: *Meg lehetett élni akkoriban csak zeneszerzésből?*

L. K.: Nem lehetett akkor sem, és nem lehet most sem.

G.: *Ha nem lehetett megélni belőle, akkor miből élt?*

L. K.: Mondhatnám, hogy nem megéltem belőle, de éltem – ha ez nem hangzik túl patetikusan.

G.: *Hogyan születik a zene? Vagy hogy durván kérdezzem: a szabadúszó zeneszerző lelkéből sarjadzik vagy megrendelik tőle? Másképpen: ír-e a zeneszerző műveket a maga kedvére, mint a költő, az asztalfióknak, miközben nem tudja, holnap miből vesz kenyeret?*

L. K.: Ez bonyolult kérdés, maradjunk inkább a gyakorlatnál. Az impulzusok sokfélék lehetnek. Valószínűleg sosem írtam volna sanzonokat, ha nem kér fel Behár György, aki akkor a Magyar Rádió zenei vezetője volt. Először azt kérte, hogy négy-öt tagú együttes számára hangszereljek nagy külföldi slágereket. Ezt szívesen csináltam, mert minőségi munka volt, s olyan dolgokban szerezhettem rutint, amiket nem tanítottak a Zeneakadémián.

G.: *Én nagyon szerettem a sanzonokat, tudna olyat mondani, amit én is ismerhettem?*

L. K.: Azt a híres Kozma-dalt biztosan ismeri, hogy a „A két szemét még most is látom”, ezt Zsolnay Hédi énekelte. De írtam sanzonokat Sennyei Verának és sok színésznek is, például cowboy-dalt a nagyszerű Márkus Lászlónak.

G.: *Gondolom, ez jobban fizetett, mint az oratórium vagy a szimfónia.*

L. K.: Jobban, de nekem más céljaim voltak. Szimfonikus nyitány volt a diplomamunkám is, amely egy hangszeres és egy vokális részből állt – ez a kettősség a diplomamunkákban kötelező volt. Ezzel a Tragikus nyitány című darabbal végképp eljegyeztem magam a „szomorú zenével”. Kamaradarabokat írtam, vonósnégyeseket, versenyműveket, dalokat. Kérdésére visszatérve, nem a megrendelés volt a jellemző, pontosabban nem a konkrét megrendelés. A Rádió inkább így kérdezte: mit írnál jövőre? Tehát az ember azt írta meg nekik, amit a maga kedvére írt. Az sem tekinthető megrendelésnek, hogy például egyszer a nagyszerű Kocsis Albert megkért: írj nekem egy hegedűversenyt. Mégis fontos volt, mert így született meg az első hegedűversenym. A második pedig úgy, hogy kedves tanítványom, Szabadi Vilmos, akit zeneelméletre tanítottam, ugyancsak így szólt: tanár úr, kérlek, írj nekem egy hegedűversenyt. Ezt a világhírű Philharmonia Hungarica zenekar mutatta be, amelyet az 1956 után emigrált magyar zenészek alapítottak. (Szőke Cecília: *Philharmonia Hungarica című monográfiája 2006-ban, kiadónk gondozásában, a Gramofon Könyvek sorozatban jelent meg – a szerk.*). Aztán Mihály András kért, hogy írjak darabot az akkor frissen alakult Budapesti Kamaragyűttes számára.

G.: *A zeneszerző szemében a nemzetközi siker az igazi siker?*

L. K.: Nem, az igazi siker az, ha sikerült megvalósítani, amit elgondoltam. De fontos a visszajelzés, ha más nyelvű, más kultúrájú közönség is felfigyel a munkámra. Az egyik legjelentősebb megrendésem Párizshoz kötődik: a Festi-

val d'Art Sacré felkérésére írtam a Via Crucis című darabomat, melyet az Eglise de la Trinité templomban mutatnak be, 1989-ben.

G.: *Nagy siker volt?*

L. K.: Folytatása volt, ami több mint a siker. A Via Crucis bemutatója utáni díszvacsorán megszólított a francia zeneakadémia elnöke, Marcel Landowski, s megkérdezte, volna-e kedvem írni egy Stabat Matert nagyzenekara és nagy létszámú énekkarra.

G.: *Volt hozzá kedve?*

L. K.: Az ilyen feladat minden zeneszerző álma, de őszintén szólva egy vacsora közbeni csevegést nem vettem egészen komolyan. Csakhogy hamarosan jött egy szabályos szerződés, a határidő, a honorárium megjelölésével, s én boldogan fogtam munkához.

G.: *Elmondaná, hogyan? Mindig vágytam megtudni, miként születik a zene.*

L. K.: Attól tartok, a lényegét tőlem sem fogja megtudni. Mindig van egy pillanat, amikor a szikra kipattan, de annak is vannak előzményei, például a művel való foglalkozás. Legtöbbször nem is vagyok megelégedve azzal, ami a szikrából létrejött: írom, radírozom, átírom, s előfordult, hogy a sok változtatás után visszajött az eredeti zenei gondolat. Akkor mérgelődik az ember: miért dolgoztam vele ennyit hiába?

G.: *Talán mégsem hiába, hiszen így már biztosan tudhatja: ez a jó.*

L. K.: Igen, Beethoven is rengeteget javítgatta a darabjait. A 9. szimfóniában leragasztotta a nem tetsző részt és újraírta. Aztán megint. S a végén leírta azt, ami az első ragasztás alatt volt. Anélkül, hogy tudta volna, visszatért az eredetihez. De hogy én is visszatérjek az eredeti kérdéshez: első dolgom az volt, hogy a Stabat Mater szöveget megtanultam franciául, illetve nemcsak megtanultam, hanem igyekeztem átélni. Mélyen átélni az egész történetet.

G.: *Miért franciául? Magyarul is át lehet élni az anya fájdalmát, aki elveszti gyermekét.*

L. K.: Azért, mert egy franciául elhangzó darabban a dal-lamnak a francia szöveg prozódiajához kell alkalmazkodnia. A Stabat Matert a Meaux en Seine katedrálisában mutatták be, a Forum des Orgue fesztiválon. A bemutató karmestere Michel Piquemal volt, a főszerepet pedig egy csodálatos alt, Jacqueline Mayeur énekelte. A tüneményes Piquemallal később is megmaradt a kapcsolatom, többször járt Pesten, a Zeneakadémián dirigálta saját művét és a Stabat Matert is, a Magyar Rádió Ének- és Zenekarával. A szótól ezúttal is a gyönyörű Jacqueline Mayeur énekelte. Amikor pedig Párizsban találkoztunk, Piquemal fölkért, hogy komponáljak egy dalciklust: ő küldi a verset, s arra is kért, hogy éppen olyan hangszerekre írjam, amely meg-egyezik Ravel Madagaszkári dalainak hangszereivel: azaz bariton-hang, zongora, fuvola, cselló. Lucian Blaga román származású költőnek egy természetéről szóló versére kellett háromtétéles dalciklust komponálnom, melyet egy kama-raesten mutattak be a Párizs melletti Compiègne-ben.

G.: *Visszatérve a sikerre: gondolom, nemcsak térbeli dimenziója van, hanem időbeli is. Tehát nemcsak az fontos, merre játszószék szerte a világban, hanem az is, hogy meddig. Odafigyel művei további sorsára?*

L. K.: Természetesen örülök és fontos, ha darabjaim tovább élnek, s mások, az új nemzedékek muzsikusai is érdekesnek tartják arra, hogy repertoárjukra vegyék. Régebben, ha meghívtak, el is mentem egy-egy bemutatóra, hogy halljam, hogyan interpretálják őket. Ma már, nyolcvan fölött ritkábban mozdulok ki.

G.: *A kortárszene és a közönség eléggé eltávolodott egymástól. Illetve, természetesen van közönsége, de nagyon szűk körű. Mintha a mai zeneszerző azt mondaná, nem érdekli, mit szól hozzá a közönség.*

L. K.: Nem hiszek az ilyen zeneszerzőnek. Akkor minek írja? Ez persze nem jelenti azt, hogy le kell feküdni a közönségigénynek. A zeneszerző legfontosabb „eszköze” az őszinteség. Hogy higgyen abban, amit ír. Legyen mögötte az egész személyisége, a személyisége mögött pedig az a kor, amelyben él. Nem hiszek az askétikus zenészben, aki visz-

szavonul, és bezárja magát a saját világába. Az nem jó. Természetesen amit mondok, az nem a siker receptje, ettől még lehet, hogy a közönség egyik fele idegenkedik tőle, a másik fele pedig rajong érte. Ez az élet természetes rendje, s a művészeté is. Tetszik – nem tetszik.

G.: *Több mint ötven éve van a pályán, mi változott meg benne leginkább?*

L. K.: Nincs döntő változás. Természetesen a stílusok és divatok változtak; az is lehet, hogy az én stílusom elavult vagy a közönség mást jobban kedvel, de a saját stílusomat már nem tudom és nem is akarom földadni. Én belül ezt a zenét hallom, nem írhatok mást. Mi marad meg, s mi avul el? 1955-ben, még zeneakadémista koromban írtam egy hegedű-zongora rapszódia-t, Kocsis Berci mutatta be nagy sikerrel. Ez a darab ma is él, ma is játsszák, pedig akkoriban még csak kerestem a saját hangom, s ebben a darabban is jól kimutatható Bartók és Kodály hatása.

G.: *Melyik művét szereti leginkább?*

L. K.: Ne kérdezze. Szeretem a dolgaimat, de csak akkor hallgatom újra valamelyiket, ha bemutatják valahol. Nemrég a Bartók Vonósnégyes mutatta be a 2. vonósnégyesemet, most egy szegedi kvartett, a Kosztándi Vonósnégyes vette műsorára. Ez jó érzés, nagyon jó.

G.: *Előfordult-e, hogy csalódott valamelyik interpretációban?*

L. K.: Nem jellemző. A zeneszerző mindent leír a kottában – pontosan, világosan. Tempót, dinamikát, mindent. Van aki még azt is, hogy adott esetben annál a hangnál fölfelé menjen a vonó vagy lefelé. Mert a hangzás szempontjából egyáltalán nem mindegy. Mások ezt nyugodtan rábízzák az előadóra. Én is az utóbbiak közé tartozom. Nemrég föl-hívott egy zeneakadémista tanítványom, hogy el szeretné játszani az egyik darabom, s kért, adjak neki egy felvételt, hogy meghallgathassa. Kérdeztem tőle: van kottája? Azt felelte, van. Akkor nem adok lemezt, mondtam neki, nézze meg a kottát, tanulja meg a darabot, aztán utána majd adok.

G.: *Azt mondta az imént, hogy zeneszerzésből nem lehet megélni, s azt is, hogy ez a hivatás teljes embert kíván. Csiki-csuki, akkor hát...?*

L. K.: Hetvenhárom éves koromig zeneelméletet tanítottam a Zeneakadémián. Főleg gyakorlatokat vezettem, ami azt jelentette, hogy műveket játszottunk és elemeztünk. Mozart Don Giovanniját például elejétől végig. Szerettem a fiatalokat, én is megfiatalodtam közöttük. Sokáig voltam a Magyar Rádió zenei lektora, s vállaltam színházi munkákat is. 1960-tól '66-ig az Állami Bábszínház zenei vezetője voltam, s nagyon szerettem Szilágyi Dezsővel dolgozni. Megcsináltuk például A fából faragott királyfit, nagyon jó munka volt. Akkor hívtak a Honvéd Művészegyütteshez zenei vezetőnek. Sokáig gondolkodtam, vállalam-e, de amikor megnéztem a Taganka színházban Ljubimov rendezésében a Tíz nap, mely megrengette a világot című politikai revüt, az engem nagyon megragadott. Úgy éreztem, ilyen egészen újszerű színházat érdemes volna csinálni. Fölkerestük Jekatyerina Furceva asszonyt, az akkori nagyhatalmú szovjet kulturális minisztert, aki csípőből elutasította a kérésünket. Persze mi nem tudtuk, hogy utálja Ljubimovot, s már régóta szálka a szemében. Így hát hazajöttünk, s megcsináltuk mi magunk ezt a revüszzerű előadást az ő szellemében. Aztán még egy darabot összehoztunk, Behár György zenéjével ment. Nagyon élveztem ezeket az újszerű színházi próbálkozásokat, de nem sokáig, mert úgy éreztem, vannak, akik egyáltalán nem élvezik, amit csinállok, sőt tevőlegesen fúrnak is, hogy ne csinálhassam. Két év után otthagytam a Honvéd Együttest.

G.: *De a színház szeretete megmaradt.*

L. K.: Igen, foglalkoztatott a színház, s amikor a televízió fölkerért, boldogan írtam meg Karinthy Bűvös szék című egyfelvonásosából első operámat. 1972-ben ezzel nyitott a Zenés TV Színház. Ugyanitt ment 1978-ban a Sartredrámából készült Tisztességtudó utcalány is, amelynek magyar szövegét Devecseri Gábor írta. Később mindkettőt játszották színházban is: a Bűvös székét Görlitzben németül, a Tisztességtudó utcalányt pedig Párizsban, a Concorde tér mellett egy kis színházban, úgy, hogy Devecseri szövegét visszafordították franciára.

G.: *Mindez jó visszaigazolás, miért nem folytatta?*

L. K.: Ezek nem voltak a szó klasszikus értelmében operák, hiszen tudtam, hogy a televízióban nem lehetnek hosszab-

bak háromnegyed óránál. Meg aztán az volt az érzésem, hogy ezeket a groteszk hangvételű műveket nem veszi igazán a közönség.

G.: *Az elmúlt ötven év politikai szempontból is rendkívül változatos volt, hogy ilyen eufemisztikusan fogalmazzak. Hogyan hat a zeneszerző munkájára a politika?*

L. K.: Az életére hat, a munkásságára kevésbé. A zene más dimenzióban él, tehát ilyen-olyan kurzusok nem befolyásolják, milyen zenét ír az ember. Magam neveltetésemmel fogva mindig baloldali tudatú ember voltam és maradtam. Kérdezhetné, hogy jön ide egy Via crucis vagy egy Stabat Mater. Hát úgy, hogy mindkettő baloldali darab, elesett, szegény, szenvedő emberekről szól, mint ahogy az egész kereszténységnek is nagyon erős a szociális háttere.

G.: *Említette, hogy a szülei szépen zongoráztak. Viszi-e tovább valaki a családból a zenei vonalat?*

L. K.: A lányom 1956-ban született, s reménykedtem benne, hogy ő is muzikus lesz. Konzervatóriumba járt, de egy nap azzal állt elélem, hogy apa, én annyira izgulok minden föllépésen, hogy belőlem sosem lesz zongoraművész. És tanítani sem akarok. Összeszorult a szívem, de azt mondtam neki, akkor el kell onnan jönnöd, semmi értelme maradni. Erre ő: apa, én már beszéltem is a Kölcsey Gimnázium igazgatójával... A dolog eldőlt. Azóta sikeres orvos Amerikában, és kottával a kézben hallgat zenét.

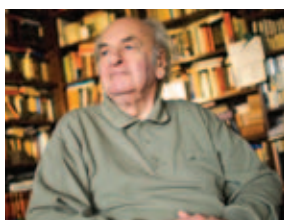
G.: *Meddig komponál a zeneszerző? Ki lehet ebből öregedni, mint mondjuk egy focistának?*

L. K.: Azt hiszem, egy alkotó addig alkot, amíg él. És addig él, amíg alkot. Lehet, hogy ez miszticizmus, de úgy érzem, mindenkinek ki van mérve az ideje. Petőfinek elég volt huszonhat év, hogy megírjon egy teljes életművet, Aranyanak hatvanöt „kellett”. Rossini korán abbahagyta, míg Verdi-nek meg kellett várnia, hogy megírhasa a Falstaffot. Ha ez a „házi elméletem” igaz, akkor nekem még dolgoznom kell. És dolgozom is. Most ugyan éppen kényszerszünetet tartok, mert eltörött a lábfejemben egy kis csont, s ez akadályoz a munkában. Tornyosulnak az asztalomon a megkezdett munkák, de remélem, már nem sokáig. Mi lesz belőlük? Arról babonából még nem beszélhetek. ■

Lendvay Kamilló és Vukán György Gramofon-díjas

A Gramofon című folyóirat szerkesztősége és kiadója idén már tizenegyedik alkalommal ítélte oda a Magyar Klasszikus Zenei Díjat és a Magyar Jazz Díjat (mint életműdíjakat), illetve az év legjobb hangfelvételeinek járó elismeréseket. A szavazásban Retkes Attila főszerkesztő (a zsűri elnöke), Bércesi Barbara főszerkesztő-helyettes, valamint főmunkatársaink és néhány szakkritikusunk vett részt. A díjkiosztó gálaestet november 28-án, hétfőn este tartottuk, a Budapest Jazz Clubban, a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatásával. 2011-ben a Gramofon az alábbi művészeket és produkciókat díjazta.

Magyar Klasszikus Zenei Díj 2011:
Lendvay Kamilló
zeneszerző

Magyar Jazz Díj 2011:
Vukán György
zongoraművész, zeneszerző

Az év magyar klasszikus hanglemeze

John Cage: *Ütőhangszeres művek*, vol. 6 (1973–1991)
Amadinda Ütőegyüttes,
Hungaroton Classic

Az év külföldi klasszikus hanglemeze

Ombra Cara – Georg Friedrich Händel áriái
Bejun Mehta (ének), Freiburger Barockorchester,
karmester: René Jacobs
Harmonia Mundi – Karsay és Társa

Az év DVD produkciója

Verdi: *Rigoletto*
Diana Damrau, Juan Diego Flórez, Zeljko Lucic
Karmester: Fabio Luisi, rendező: Nikolaus Lehnhoff
Virgin Classics – EMI

Az év magyar jazz-lemeze

Szakcsi Lakatos Béla: *Live at the Budapest Jazz Club*
(BMC Records)

Az év külföldi jazzlemeze

Metropol Orkest/Vince Mendoza: *Fast City*
BHM – Varga István

Zenei panoráma – kötet a 85 éve született Kroó György írásaiból

Zenei panoráma – Kroó György írásai az *Élet és Irodalomban* (1964–1996). Ezzel a címmel, a Gramofon Könyvek sorozatban jelent meg az a csaknem ötszáz oldalas kiadvány, amely a 20. század egyik legjelentősebb magyar zenekritikusának, zenetörténészének és a zenei ismeretterjesztésben is mércét állító egyéniségének, Kroó Györgynek az *Élet és Irodalom* hetilapban publikált írásait tartalmazza. A kötet szerkesztője, közreadója Várkonyi Tamás zenetörténész, lapunk korábbi főszerkesztője.

A 239 cikk az 1964 és 1996 közötti évtizedek zenei életébe nyújt betekintést, kortárs zenei bemutatókról írott kritikák révén, de nemcsak az új művekről, aktív zeneszerzői műhelyekről, európai és magyarországi trendekről, hanem az előadóművészet és a zenei kompozíciók örök kérdéseiről, a magyar zenei életet mozgásban tartó eseményekről is olvashatunk. A most első ízben a nagyközönség elé kerülő pillanatképek színes sorozata ezeknek az évtizedeknek zenei-kulturális panorámáját nyújtja. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a kötet – ahogyan Kroó György írta egyik recenziójában – „egyszerre történelem és életrajz, művészet-

szociológia és világpolitika, arckép, kordokumentum és nagyszerű olvasmány”.

Részlet Kovács Sándor zenetörténész előszavából: „Kroó tanár úr alapító főszerkesztője és haláláig vezetője volt a Magyar Rádió Új Zenei Újság című heti magazinműsorának. Itt hétről hétre beszámolt koncertélményeiről. Az *Élet és Irodalomban* publikált írásai tehát kritikai tevékenységének egy részterületét mutatják: elsősorban új magyar művekről és néhány különösen fontos eseményről vagy új kiadványokról szolt ezen a fórumon (...) A kritikák többsége arra az időszakra esik, amelyet utóbb, igen eufemisztikusan a Nagy Testvér, a Szovjetunió történetében a brezsnyevi pangás korának neveztek el. Itthon ez volt a Kádár-korszak néha felhősebb, néha derűsebb időszaka. A zenei élet nem feltétlenül követte a politika vargabetűit: immár évtizedek távolából inkább folyamatos nyitásról, merev ideológiai dogmák fokozatos enyhüléséről beszélhetünk. Aki végigolvassa Kroó tanár úr kritikáit, világos képet kap ezekről az esztendőkről. Mintha fotósorozatot látnánk. A pillanatképek élesek, hitelesek.”

ÚJÉVI HANGVERSENY
**HAYDN:
A TEREMTÉS**
Orchestra La Scintilla
Vezényel: Fischer Ádám

2012. január 1., 19.00
Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

STRATÉGIAI
PARTNEREINK

STRATÉGIAI MÉDIA-
PARTNEREINK

Jegyek kaphatók a Műpa jegypénztáraiban (1095 Budapest, Komor Marcell u. 1., tel.: 555-3300 és 1061 Budapest, Andrásy út 28., tel.: 555-3310), valamint az ismert jegypénztárakban.
Online jegyvásárlás: www.mupa.hu • A Műpa szakmai támogatója a Liszt Akadémia.
ISO 9001:2000

El Greco: Bűnbánó Magdolna © Szépművészeti Múzeum, Budapest

**EL GRECÓTÓL
RIPPL-RÓNAIIG**
NEMES MARCELL,
A MECÉNÁS MŰGYŰJTŐ

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
2011. OKTÓBER 26. - 2012. FEBRUÁR 19.

FŐ TÁMOGATÓ

KIEMLÉLT TÁMOGATÓ

Először szüreteltek zenét Pécsen

Tavaly Pécs – mint Európa Kulturális Fővárosa – különleges pozícióba, a figyelem központjába került. Úgy tűnik, ezt a „kulturális központi” helyzetét tartani is szeretné, hiszen egy igazán friss, különleges fesztivált rendeztek idén először – hagyományteremtő szándékkal, ZeneSzüret Lisztre hangolva címmel.

❖ Gramofon

Klukon Edit és Ránki Dezső kétfonórási előadása a pécsi ZeneSzüret fesztiválon

A komolyzene kedvelői nagyrészt abban a Kodály Központban találkozhattak a hazai és külföldi zenei élet kiválóságaival, ami az EKF projekt részeként készült el, és valóban nézőket és fellépőket egyaránt elbűvölt csodálatos akusztikájával. A programok kiindulópontja a 200 éve született Liszt életműve volt, s elmondható, hogy a fesztivál rendezője, az idén 55. születésnapját ünneplő Filharmónia Dél-Dunántúli Nonprofit Kft. szakmai tudását, kapcsolatait kamatoztatva gazdag és egyedi programsort állított össze a klasszikus zene szerelmeseinek.

„Minden a komolyzenéről szól, de nem minden úgy, ahogy megszoktuk” – olvasható Szamosi Szabolcs orgonaművész, fesztiváligazgató gondolata az eseménysor programfüzetének köszöntőjében. A ZeneSzüret rendezvénysorozat ugyanis nemcsak a klasszikus zenét kedvelő közönséget, hanem szélesebb rétegeket szeretett volna megcélozni, köztük a fiatalokat is. Tette ezt a hagyományos keretből kilépve, az emberek mindennapi tereiben: bevásárlóközpontokban, köztereken, utcákon és formabontó kiállításokon. Bátor, merész kezdeményezések tanúi lehetnek, aki ellátogattak Pécsre október végén. Ezek között voltak, amik osztatlan sikert arattak és jövőre is a programsor részét képezik majd, de voltak olyan elemek is, amik egyszerűek és megismételhetetlenek.

Az október 21-i fúvószenekari megnyitó után két tehetséges fiatal zongorista, Balog József és Borbély László párját hallgathattuk meg. Október 22-én a Pannon Filharmonikusok erre az alkalomra összeállított estjét élvezhették az érdeklődők, ahol Christian Schumann vezényelt, és Fülel Balázs előadásában csendült fel Liszt A-dúr zongoraversenye. Október 24-én Sebestyén Márta Liszt korának

népi és társasági zenéjét ismertette meg a pécsi közönséggel. A világhírű magyar népdalénekesnőt a reformkor hangulatának megidézésében zenész-barátai mellett korhű táncosok is segítették. Másnap a Ránki-család és az MR Gyermekkórusának különleges Liszt-estje következett – ősbemutatóval, különleges darabokkal, amik a fesztiválon először hangzottak el. A gyermekkórust Szamosi Szabolcs egyelőre csak mobil orgonán kísérhette, de van remény arra, hogy a közeljövőben a Kodály Központban saját orgona épül majd. A fesztivál október 27-i záróhangversenyén az örmény csellista, Suren Bagratuni Sosztakovics I. csellóversenyét adta elő, a Nemzeti Filharmonikus Zenekart Kocsis Zoltán vezényelte, közreműködött a Nemzeti Énekkar a zsúfolásig megtelt hangversenyteremben.

A ZeneSzüret műsorkínálatában a Kodály Központ koncertjein kívül számos izgalmas produkció kapott helyet. Ilyen volt többek között Szakcsi Lakatos Béla és zenésztársainak műfajokon átívelő improvizációs jazz-estje, amelyen klasszikus zenei témákból kiindulva kalandoztak a magyar népzene, a jazz és a scat-éneklés világában. Francesco Finotti – egykori Liszt orgonaverseny-győztes művész – koncertje után úgy nyilatkozott, hogy a pécsi Bazilika orgonájánál érzékenyebb, kifinomultabb hangszerrel még nem találkozott pályája során. A Savaria Barokk Zenekar egy ritkaságszámba menő Caldara-művet, a Szent István, Magyarország első királya című oratóriumot tűzte műsorára.

A ZeneSzüret fesztivál sajátossága, hogy a klasszikus zenén kívül szinte valamennyi művészeti ág jelen volt a programkínálatban: konferenciák, beszélgetések, filmvetítések és kiállítások is, melyek lehetővé tették, hogy Lisztet, saját korának celebjét ne csak a zenéjén keresztül, hanem a fesztiválra készült kortárs képzőművészeti alkotásokon át is megismerhessük. Kutatók értő és lebilincselő előadásában hallhattunk arról az emberről, aki nélkül a modern zene nem létezne. Nagyon várjuk, hogy mivel rukkol elő 2012-ben a Filharmónia, s vajon kinek-minek a jegyében fogják szüretelni jövőre Pécsen a zenét? ■

Világszínvonal Dubrovnikban

Hogy a dél-horvátországi Dubrovnik – azaz régi magyar nevén Ragusa – ne csak gyönyörű tengerpartjáról és csodás történelmi belvárosáról ugorjon be, hanem a művészetekről is, azért 2001 óta sokan és sokat tettek a városban. Az egyetlen előadó, a litván származású Julian Rachlin hegedűművész köré épített zenei fesztivál kiötlői és szervezői nyaranta valóságos kulturális parádét kínálnak az Adria partjára látogatóknak.

♣ Szabó Barna/Dubrovnik

A Julian Rachlin és barátai elnevezésű fesztivált idén augusztus 27. és szeptember 8. között már tizenegyedik alkalommal rendezték meg. A két hét alatt hallható 13 koncert műsorát elsősorban kamaraművek alkották, de a szorozat nyitóhangversenyén közreműködő, Zubin Mehta vezényelte Belgrádi Filharmonikusok vagy a Gidon Kremer által alapított és irányított Kremerata Baltica révén a közönség zenekari estben is gyönyörködhetett. S tehette mindezt a szabad ég alatt, ahol a pompás, a 18. századi Itáliát, elsősorban Velencét idéző Óváros utcái önmagukban is esztétikai örömet nyújtanak a résztvevőknek.

Bár hozzá sem ad, az élményből szerencsére semmit nem vesz el, hogy a koncertek ideje alatt a fesztivál logóját, különféle vizuálieffekteket és a közreműködők fotóiból összeállított slide show-kat a helyszínen lézerpázmák vetítik az utcafrontra. A tapintható bőségű anyagi forrásokon túl mindez a szervezők azon igyekezetéről is árulkodik, hogy a város arcát két hétre valóban mindenki számára a fesztiválba öltöztessék. Ehhez képest meglepően szűkös tér szolgált a hangversenyek fő helyszínéül. Az egykori városháza patinás reneszánsz épületében található nyitott, loggiás udvarra olykor nem fért be mindenki, bár ez a helyszín kétségkívül kedvezett a kamaraművek intim légkörének, sőt akusztikailag is megfelelően működött.

Az emeletekről lelógó tornacipők látványa, a korlátos végigheverő rövidnadrágos, lezserebb látogatók alakja jól ellenpontosza az illatfelhőbe burkolózó földszinti közönség eleganciáját. Ez a kettősség a programban is tükröződött:

**Julian Rachlin
és barátainak fesztiválja**

Forrás: Julian Rachlin and Friends

Mozart, Brahms és Prokofjev után egy-egy este zenei showműsor, kosztümös felvonulás vagy a UNICEF javára rendezett futballmérkőzés következett, ahol a fesztivál előadóból és ismert médiaszemélyiségekből álló csapatok játszottak egymással.

A Litvániában született, négyéves korában szüleivel Bécsbe emigrált Rachlin nemzetközi karrierje 1988-tól datálódik, amikor 14 évesen a Bécsi Filharmonikusokkal debütált, s azóta is folyamatosan a legnagyobb zenekarokkal és karmesterekkel dolgozik. Fellépett már Riccardo Muti, Zubin Mehta, Lorin Maazel, Mariss Jansons, Charles Dutoit, Leonard Slatkin, Daniele Gatti irányítása alatt. „Barátai”, a dubrovnikai fesztiválra meghívott vendégművészek többsége ugyancsak a volt Szovjetunióból indult: a szintén litvániai Mischa Maisky és a szeniális Itamar Golan zongorista, Rachlin állandó kamarapartner; a szentpétervári Alekszej Igudesman zeneszerző-hegedűs, aki a zenei paródiaest komikusaként is nagyot alakított; a bakui billentyűszépség, Sabina Hasanova vagy a kijevi Andrej Puskarev vibrafon-játékos, akinek lélegzetelállító hangszeres mutatványai egyszerre voltak virtuózak és hipnotikusan szuggesztívek. Hallhattuk még a fiatal amerikai David Aaron Carpentert brácsán, a koreai-brit Hyung-ki Joo-t zongorán, a német Sebastian Gürtlert hegedűn – mindannyian hangszerük elsőrangú játékosai. Ezt különösen Anton Arenszkij ritkán hallható II. vonósnégyesének vegtelenül finom előadásánál, illetve a kortárs Richard Dubugnon szonátájának ősbemutatójánál tapasztalhattuk.

Szervezésben, művészileg ez a fesztivál a világszínvonal körüli mozog. Az embernek pedig önkéntelenül eszébe jut a hazai párhuzam: a Kokas Katalinék által megálmodott Kaposvári Kamarazenei Fesztivál, mely idén lépett második életévébe. Menedzselhető kiválóságaink tehát nekünk is vannak, s hogy megfelelő pénz, akarat és infrastruktúra segítségével meddig repülhet(ne) egy ilyen kezdeményezés, azt Dubrovnik példája mutatja. ■

A fesztivál honlapja: www.rachlinandfriends.com

Karácsony és farsang közt

A Művészetek Palotája téli hangversenyei

Sűrűnek ígérkezik a téli koncertprogram a Művészetek Palotájában. Január végén és február elején szinte négy-öt naponként adják egymásnak a stafétát világhírű vendégszólisták és vendégegyüttesek a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyerem pódiumán – de decemberben sem maradunk sztárok nélkül.

❖ Várkonyi Tamás

A legsűrűbb időszak január vége és február eleje. Január 25-én az **Academy of St. Martin in the Fields** zenekar játszik – nem először – a Művészetek Palotájában. A kamarazeneien áttetsző, különleges hangzásvilágú, szólista-kvalitású muzikusokból álló együttest az a legendás karmester irányítja, aki több mint ötven éve megalapította azt. Sir Neville Marriner két slágert is vezényel: Glinka Ruszlán és

Sir Neville Marriner – több mint fél évszázada a karmesteri dobogón

Ludmilla-nyitányát, illetve Dvořák IX. szimfóniáját; a „szendvicsműsor húsaként” pedig, a fiatal Martin Helmchen közreműködésével egy hazai specialitást, Mendelssohn d-moll zongoraversenyét szolgálja fel a brit csapat. Nem tévedés, hazai ez a specialitás, ugyanis a hamburgi mester angol megrendelésre komponálta a művet huszonhét éves korában, és 1837-ben mutatta be a Birminghami Fesztiválon.

Marrinerék után négy nappal, január 29-én a tengerentúlról érkezik hozzánk a világ egyik leghíresebb férfikara, a **Chanticleer**. Most, két évvel legutóbbi magyarországi fellépésük után is érdemes meghallgatni a tizenkét tagú, háromszoros Grammy-díjas a cappella énekegyüttest, mert más jellegű műveket adnak elő. Ezúttal a szerelem témája köré válogattak össze gyöngyszemeket hatalmas repertoárjukból. Hallhatunk reneszánsz chansonokat, motettákat és 20. századi francia szerzők alkotásait; illetve kuriózum-

Chanticleer – két év után újra Magyarországon a világhírű férfikar

ként Richard Strauss három férfikarát, valamint a kortárs kórusmuzsika két bestseller szerzőjének, az egykori Depeche Mode-tag Eric Whitacre-nek és a brit John Tavenernek egy-egy kompozícióját.

Jó fiúk és rossz fiúk

Február 4-én a nemzetközi zenés színpadi szcéná meghatározó alakja, **Bryn Terfel** lép fel a Müpában. A világ egyik leghíresebb baritonja 2009 végén megjelent lemezének műsorát adja elő a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarával, Gareth Jones vezényletével. A **Bad Boys (Rossz fiúk)** című albumot a mértékadó zenei szaklapok – így a Gramofon is – az ötcillagos kiadványok közt dicsérték – mind koncepcióját, mind zenei kivitelezését tekintve. A műsorterv egyéni: az operairodalom antihőseit, cinikus, gonosz, intrikus vagy egyszerűen csak rafinált alakjait kelte életre a walesi művész.

Bryn Terfel előtt azonban egy „jó fiú” – szintén bariton – is a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyerem deszkáira lép: december 18-án **Matthias Goerne** énekel; más jellegű, de nem kevésbé ötletesen összeállított műsorában, a Bázeli Kamarazenekar kíséretével. Annak a három – ugyanahhoz a korosztályhoz tartozó – zeneszerzőnek az alkotásai hangzanak el, akik 1722-ben pályáztak a lipcsei Tamás-templom megüresedett karnagyi állására. Telemantól a híres Tafelmusik sorozat egyik szvitje, Graupnertől egyik karácsonyi kantátája, Bachtól pedig két kantáta és a gyönyörű c-moll kettősverseny csendül fel Advent harmadik vasárnapján, a lelki készülődést segítve az ünnepre.

A farsangi ünnepkörhöz kapcsolódik a **Poème Harmonique** koncertje február 13-án, a Fesztivál Színházban. A Barokk karnevál est nem is nevezhető hagyományos koncertnek, hiszen a 17–18. századi zene előadására szakosodott francia együttes afféle összművészeti performansz-élményében részesíti a szerencséseket. Nemcsak historikus hangszerek arzenáljával idézik fel a 17. század közepének buja barokk itáliai karneváljait, hanem a muzikusaihoz táncosok, akrobaták, zsonglőrök, pantomimesek, komédiások is csatlakoznak. ■

A koncertekről bővebben: www.mupa.hu

MVM KONCERTEK

A Zongora, A Hegedű, Gödöllői Nemzetközi Hárfafesztivál,
A zongorán túl – Vásáry Tamás bérletsorozata Beethoven,
Schubert és Debussy műveiből, Hangszerek világa gyerekeknek,
Junior Prima Díjasok hangversenysorozata

A hangversenyek közreműködői:

Borisz Berezovszkij, Fazil Say, Richard Goode, Grigorij Szokolov, Ránki Dezső, Bogányi Gergely,
Vásáry Tamás, Farkas Gábor, Borbély László, Lajkó István (zongora), Somlai Petra (fortepiano),
Szabadi Vilmos, Baráti Kristóf, Kelemen Barnabás, Kokas Katalin, Banda Ádám (hegedű), Anneleen Lenaerts,
Emmanuel Ceysson, Razvaljajeva Anasztázia, Vigh Andrea (hárfa), Drahos Béla, Vámosi-Nagy Zsuzsa (fuvola),
Bartók Vonósnégyes, Accord Vonósnégyes, Mandel Quartet, Budapesti Vonósok

Művészetek Palotája, Festetics Palota (Budapest), Bartók Emlékház,
Gödöllői Királyi Kastély – EU Konferenciaterem
2011/2012

„MVM Koncertek – A Zongora” a Művészetek Palotájában

Borisz Berezovszkij - 2011. december 15. (csütörtök), 19.30, **Ránki Dezső** - 2012. január 17. (kedd), 19.30,
Richard Goode - 2012. február 15. (szerda) 19.30, **Grigorij Szokolov** - 2012. március 14. (szerda), 19.30,
Fazil Say - 2012. április 11. (szerda), 19.30, **Bogányi Gergely** - 2012. április 26. (csütörtök), 19.30

Fazil Say

Grigorij Szokolov

Borisz Berezovszkij

Az „MVM Koncertek” valamennyi hangversenyére 10% kedvezménnyel lehet jegyeket vásárolni,
ha közvetlenül a jakobikoncert@gmail.com e-mail címen rendelik meg jegyeiket.

Látogasson el honlapunkra:

www.jakobikoncert.hu

Koncertek világsztárokkal, kedvezmények a gyerekekkel érkezőknek!

Kérjük, jelentkezzen be a fenti e-mail címen, ha szeretne hírlevelet kapni a 33 hangversenyről.

A hangverseny együttműködő partnere:

magyar villamos művek

Ország, város, híres ember

A Nemzeti Filharmonikusok külföldi turnéiról

Brüsszel, Weimar, Potsdam, Amiens, Dijon, Bukarest, Vatikán, Spanyolország – néhány hely, ahol a Nemzeti Filharmonikus Zenekar 2011-ben, a magyar zene nagyköveteként hírét vitte többek között Liszt Ferencnek, Bartók Bélának. Olyan hírességek közreműködésével, mint Boris Berezovsky vagy Vadim Repin. Mindenütt szuperlatívuszokban nyilatkoztak a Kocsis Zoltán vezette zenekar teljesítményéről – így az öndicséretre nines rászorulva Kovács Géza főigazgató. Mint mondja, ők csak megdolgoznak a világszínvonalért.

„A Nemzeti Filharmonikusok 2011-ben folytatta azt a nemzetközi tevékenységet, amelyben némileg eltér a többi művészeti együttéstől: küldetésének megfelelően szerepet vállal az állami kultúrdiplomáciában – mondja a Filharmonikusok főigazgatója, Kovács Géza. – A 2011-es évet az EU-elnökség alkalmából Brüsszelben kezdtük, a Bozarban: a koncert, amelyen Bartók Cantata profanája elhangzott, csak részben volt protokolláris jellegű – a jegyek nagy részét értékesítették. Ahogyan a májusi vatikáni fellépés esetében is, amikor a hétezer fős auditorium zsúfolásig megtelt. Sűrű nyár következett, a napfényes augusztus Németországba vitt el bennünket. A potsdami Vorabendhangversenyek sorozatában a legnevesebb szimfonikus együtteseket látják vendégül; nagy élményt jelentett Vadim Repinnel egy színpadon muzsikálni. Egy hétre rá a Wagner-dédunoka, Nike Wagner köszöntött minket a

Weimari Fesztiválon. Nem sokkal ezután Bukarestbe utaztunk, az Enescu Fesztiválra, ahol Boris Berezovsky közreműködésével adtuk elő Bartók Első zongoraversenyét, majd Enescu II. szimfóniáját szólaltattuk meg. Utóbbi alkotás is rendkívüli igényeket támaszt a zenekarral szemben, ugyanakkor világhóssá vált számunkra, hogy a román alkotó művei méltatlanul kevésszer szólalnak meg magyarországi koncertpódiumokon. Ezt a hiányosságot a jövőben igyekszünk pótolni. Enescu nem sokszor találkozott Bartókkal, de közösen vonatoztak Romániában – jó lett volna légyként zümmögni abban a fülkében, és megtudni, miről beszélgetett ez a két óriás!”

A szeptemberi évadkezdés után Franciaországban, Amiens és Dijon városában aratott telt házas sikert a Nemzeti Filharmonikus Zenekar. A november 28-i pozsonyi út annak a kezdeményezésnek a része, aminek a romániai látogatás is: a szomszédos országokkal ápolni a jó kapcsolatot, időről időre ellátogatva koncerttermeikbe. A Nemzeti Énekkar rendszeres vendég Kassán, a zenekar pedig az utóbbi

HANG-DIADALÍV

Antal Mátyás, a Nemzeti Énekkar vezetője így nyilatkozott a Gramofonnak a nagy jelentőségű vatikáni koncertről: „A Nemzeti Énekkar 2000-ben már énekelt az auditoriumban, akkor Liszt Esztergomi miséjét adtuk elő, II. János Pál pápa jelenlétében. Az izgalom természetesen most is nagy volt, a megtiszteltetés és a szakmai kihívás kettőssége motiválta várakozásainkat, valamint az az öröm, hogy megint Liszt remekét, a 13. zsoltárt adhattuk elő. A teremnek – hatalmas méretei ellenére – izgalmas az akusztikája; a 7000 néző egy szinten foglal helyet, a tető a színpadtól a terem végéig egyetlen hatalmas, domború ív, így a hang a teljes terem átjárja. Ez segíti az én előadói elgondolásomat, amely szerint a hangot mindig a terem legtávolabbi pontjára kell eljuttatni, minden mű akkor éri el igazi hatását. A hangverseny fogadtatása tökéletesen igazolta ünnepi várakozásainkat.”

Vadim Repin, Kocsis Zoltán és a Nemzeti Filharmonikusok Potsdamban.
forrás: NFZ

időben többször megfordult Erdélyben. „Tervezünk belgrádi utat, de Zágrábban és Ljubljanában is visszatérő vendégnek számítunk” – folytatja a beszámolót Kovács Géza. „Februárban Spanyolországba, májusban Kínába látogatunk. Régi, hűséges partnerei vagyunk a legnagyobb sztárokkal dolgozó spanyol ügynökségnek, így a két évente esedékes spanyol turnénkat 2012-ben is meg tudjuk tartani. Kína ma az egyik legcsábítóbb piac, ahol gombamód szaporodnak a koncerttermek. A közönség jelentős része csak ezekben az években, felnőtt fejjel tud megismerkedni a komolyzenével. Azok a fiatalok, akik most kerülnek be az iskolapadba, már átfogó zenei nevelési koncepció alapján tanulnak.”

A gazdasági válság Európa-szerte komoly nehézségeket állított az előadóművészet elé is. Kovács Géza néhány hete Brüsszelben, az Európai Kulturális Fórumon vett részt, ahová – egyetlen magyarként – előadónak is felkérték. Többek között arról tanácskoztak, mik lehetnek a kultúra eszközei és lehetőségei a globalizáció és a digitalizáció világában, és miként kerülheti el a kultúra a válság káros hatásait. „Az európai kulturális helyzet továbbra is nyomasztó – mondja a főigazgató. – A német, francia, skandináv viszonylagos stabilitás mellett szinte mindenütt súlyos elvonásokkal kell szembenéznie a kulturális életnek. Két olyan ország, amelyeket egykor mintának tekintettem, rossz példával jár elől: Nagy-Britanniában 25 százalékos elvonás sújtja az állami kulturális intézményeket, Hollandiában pedig 2011 végére a tizennégy szimfonikus zenekarból mindössze nyolc marad. Az állami rádiótársaságok együtteseinek sorsa szintén aggodalomra ad okot; óhatatlanul hazagondol az ember, amikor azt látja, hogy a hilversumi rádió énekkara és zenekara gyakorlatilag megszűnt.”

A külföldi utak, a nemzetközi visszhangok jó alkalmat nyújtanak arra, hogy meghatározzák a Nemzeti Filharmonikus Zenekar helyét az európai szimfonikus együttesek táborában. „Személyes elfogultságom érthető, ugyanakkor divat a saját portékát érteken felül dicsérni – folytatja a főigazgató. – Szerencsés, hogy nem mi állítjuk magunkról, hogy világszínvonalúak vagyunk, mi csak dolgozunk ezért. A prémium kategóriába soroltak, világklasszisként aposztrofáltak bennünket a német lapok, de a romániai és a francia sajtó is. Ugyanakkor nekünk szigorú gazdálkodási szempontokat kell érvényesíteni a külföldi turnéink során: csak nullszaldós, illetve annál jobb gazdasági eredményt hozó turnét vállalhatunk. Ezért olyan piacokon, amelyek nem igazán fizetőképesek – ilyen az Egyesült Államok, Nagy-Britannia –, sajnos nem tudunk megjelenni. Szám-talan olyan meghívást vagyok kénytelen visszautasítani, amely úgy kezdődik, hogy New Yorkban várnak bennünket az autóbuszok, mi viszont gondoskodjunk a kijutásról. Sajnos a tengerentúli utazások így egyelőre váratnak magukra, de ennek ellenére mindent megteszünk, hogy a Föld minél több pontjára elvigyük a magyar kultúrát.” ■

A zenekar hivatalos honlapja és téli koncertjeinek listája:

www.filharmonikusok.hu

Nemzeti Filharmonikusok
Alapítva 1923

A zene dimenziói

2011. december 6. kedd, 19.30
Yoav Talmi: Elégia vonóshangszerekre, timpanira és harmonikára (Dachau Reflections)
Felix Mendelssohn-Bartholdy: I. zongoraverseny g-moll op. 25
Antonín Dvořák: VII. szimfónia d-moll, op.70
Cyprien Katsaris – zongora
Yoav Talmi – karmester

2011. december 23. péntek, 18.00
Pjotr Iljics Csajkovszkij: A diótörő – előadás emberekkel és bábokkal
Novák János – rendező
Kocsis Zoltán – karmester

2012. január 12. csütörtök, 19.30
Richard Wagner: Tannhäuser – nyitány
Dimitrij Sosztakovics: I. zongoraverseny c-moll op. 35
Richard Strauss: Imigyen szóla Zarathustra – szimfonikus költemény, op. 30
Olga Kern – zongora
Tóth László – trombita
Kocsis Zoltán – karmester

2012. február 16. csütörtök, 19.30
Pjotr Iljics Csajkovszkij: D-dúr hegedűverseny op. 35
Maurice Ravel: A gyermek és a varázslatok
Patrizia Kopatchinskaja – hegedű
szólisták és a Nemzeti Énekkar
 (karigazgató: **Antal Mátyás**)
Kocsis Zoltán – karmester

Helyszín: Művészetek Palotája
Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Koncertjeinkről további részletes információk és jegyek:
www.filharmonikusok.hu
Kövessen minket a Facebook oldalon!

Fenntartók: Nemzeti Erőforrás Minisztérium További támogatók: **nka**

Forrás: Gramofon-archív

Egy nap Mozart jegyében

A Fesztiválzenekar zenei maratonja

Ahogy 2008 óta minden évben, 2012-ben is egy kiválasztott zeneszerző életművének szinte valamennyi műfajából válogat a február 26-án megrendezendő zenei maraton. A Fischer Iván művészeti vezetésével, a Művészetek Palotájában megvalósuló eseménysorozat ezúttal Mozartra fókuszál. A koncertek mellett videóvetítések és kiállítás is szerepel a programban, amelynek háttéréről Körner Tamás, a rezidens Fesztiválzenekar igazgatója nyilatkozott lapunknak.

Miért éppen Mozart, és miért éppen most? – kérdezhetnénk. Tréfásan: mert nincs Mozart-év. Évfordulókon, amikor mindenki ugyanazt a zeneszerzőt helyezi előtérbe, nincs értelme beállni sokadiknak a sorba. A 2008 óta minden év február utolsó hétvégéjén megrendezett maratonokkal kapcsolatban Körner Tamás elmondta: „Olyan alkotót választunk, akinek a művei elég vonzóak ahhoz, hogy a közönség megtöltse a koncerttermeket, és életműve is elég gazdag ahhoz, hogy bátran lehessen belőle szemezgetni. Ha van, aki megfelel a sokszínűség és a népszerűség kritériumának, akkor az éppen Mozart. A kérdés inkább úgy tehető fel, hogy miért csak most kerül sor Mozartra, miért nem korábban? Egyébként el vagyunk kényeztetve, hiszen a zenetörténet géniuszainak hála, húsz-harminc évre biztosított a maratonok változatossága. A következő két évre már kiválasztottuk a zeneszerzőt, de a társrendező Művészetek Palotájával az a megállapodásunk, hogy ezt még nem áruljuk el.”

A műsor összeállításával kapcsolatban a zenekar igazgatójától megtudjuk: a közönség joggal várja, hogy az életmű legnépszerűbb darabjait hallja a hétvégén; inkább az a probléma, hogy melyek csendüljenek fel a méltán híres alapművekből. Mozart esetében illik játszani zongoraversenyt, hegedűversenyt, szimfóniát, vokális műveket. Így a Requiemet a rendezvény rezidens együttese, a Budapesti Fesztiválzenekar adja elő a művészeti vezető, Fischer Iván vezényletével; a c-moll zongoraversenyt a Rádiózenekar játssza – a nagyszerű orosz zongoraművész, Alekszej Ljubimov partnereként. Az Esz-dúr Sinfonia concertantét a Kokas–Kelemen házaspár közreműködésével hallhatjuk, de megszólal az A-dúr klarinétverseny is. Minden évben koncepció, hogy a népszerű alkotások mellett legyenek rit-

kaságok is; ilyen a fiatalkori opera, a Bastien és Bastienne, amelyet szcenírozva játszanak a Fesztivál Színházban. Rados Ferenc fellépése a Mozart-maratonon már önmagában is esemény – az csak hab a tortán, hogy a közönség elé ritkán lépő zongoraművész a salzburgi-bécsi mester kevésbé ismert műveiből válogat.

„Külön vonulatot képeznek a videóvetítések – folytatja Körner Tamás –, amelyekkel szintén a híres és a kevésbé ismert művekre–előadásokra is koncentrálnunk. A varázsfuvalót egy Fricsay Ferenc vezényelte produkcióban hallhatja a közönség, a Salzburgi Marionettszínház felvételén. Levetítjük azt a Don Giovannit, amelyet az 1954-es Salzburgi Ünnepi Játékokon vettek fel Wilhelm Furtwängler vezényletével; Ernster Dezső, Lisa della Casa és Anton Dermota szereplésével. A Mozart-maraton zenekari fellépőinek köre bővül, hiszen nagy örömünkre a Rádiózenekar is muzsikál. Koncertjük érdekessége, hogy nem karmester, hanem a koncertmesterként közreműködő Rolla János irányítja az együttest. A többi partnerzenekar régi résztvevője a maratonoknak: a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, a MÁV Zenekar, a Pannon Filharmonikusok, a Budapesti Vonósok. A hangversenyeket–vetítéseket a Magyar Állami Operaház Mozart-előadásainak történetéből válogató kiállítás egészíti ki, a Bartók Rádió pedig reggeltől éjszakáig élőben közvetíti a koncerteket a Művészetek Palotájából. Az egész napos műsorfolyam szüneteiben beszélgetések hangzanak el a művészekkel és szakértőkkel, művekről, repertoárról, Mozart művészetéről.”

A Budapesti Fesztiválzenekar hivatalos honlapja:

www.bfz.hu

Történetek Ütemvárosból

Varázslatos hangulatú gyerekkoncertek Miskolcon

Trombita, a kismalac süteményt süt a gyerekekkel. A karmester kalauznak öltözik, a kissegek az elefánttal gyakorolnak a zenekari felvételtire, a gyerekek bohócorrban menetelnek és altatót énekelnek. A Miskolci Szimfonikus Zenekar tudatosan neveli a jövő közönségét.

Amikor a Miskolci Szimfonikus Zenekar zenészei fölvonulnak a színpadra, és megérkezik Kovács László karmester, első pillantásra még egy igazi komolyzenei koncertet látunk, ahol minden a helyén van. A gyerekek viszont hamar észreveszik az oboaművész kakastaréját, a háttérben rejtőző

díszes huszárlegényt, felhangzik a zene és elkezdődik a varázslat. A Játsszunk zenét a Szimfonikusokkal elnevezésű gyerekkoncertek nem titkoltan elbűvölni, magukkal ragadni szeretnék a gyerkőcöket. A miskolci zenekar Történetek Ütemvárosból alcímet viselő sorozatában olyan képzeletbeli utcákban kalandoznak a gyerekek, ahol izgalmas kalandok várják őket. A muzsika szerves, jelentéstartalommal bíró részét képezi a történetnek, de emellett nemcsak a fülükkel, hanem más érzékszerveikkel is tapasztalatokat szereznek a kicsik. Minden gyermek nyitott a mesére, a most felnövekvő generációknál viszont nem lehet csupán eljátszani a zenét: fontos az interaktivitás, az élményszerűség, a közvetlenség. A Miskolci Szimfonikus Zenekar ennek tudatában szervezi gyerekkoncertjeit.

A koncertek forgatókönyvírója és műsorvezetője Csuka Tímea, aki zeneiskolai és zenekari tapasztalatait is felhasználja az előadások megtervezésénél. A történetek minden alkalommal egy-egy zenei témához is kapcsolódnak, és a szórakoztatás mellett nem titkolt cél a zenei nevelés. A gyerekkoncerteken Kovács László, a zenekar művészeti vezetője vezényel, aki szívesen részt vállal a mesés történetben is. A tapasztalatok alapján nem csupán a gyerekek, hanem a szülők, nagyszülők is örömmel látogatják az előadásokat. ■

Következő koncert:

2012. február 11., 15.30 – Művészetek Háza, Miskolc

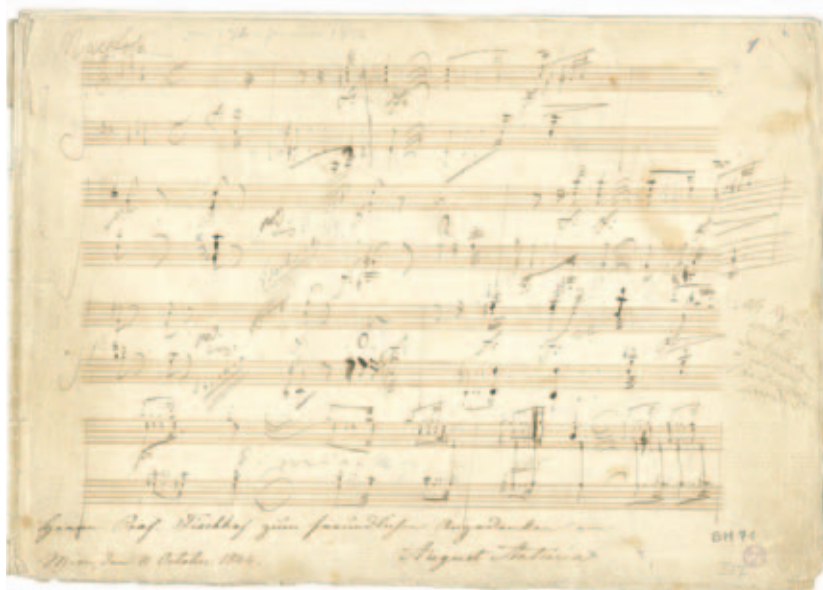

Szereti ön Beethovent?

A Concerto Budapest rendhagyó sorozata

A beethoveni zene tág dimenzióit és Beethovent, az embert mutatja be a Concerto Budapest januárban induló koncertsorozata. Keller András együttese – hangszeres sokoldalúságát kihasználva – a zeneszerző arcait világítja meg egy-egy érdekesen összeállított műsorral, a közönség aktív részvételére számítva. A különleges kezdeményezésről az estek házigazdáját, a Zeneakadémia rektorát, Batta András zenetörténészt kérdeztük.

Tavaly a Concerto Budapest és a Zeneakadémia közösen rendezett sorozatot a Thália Színházban, Mozart címmel. A koncepció az volt, hogy a közönség kapjon átfogó képet egy ismert zeneszerzőről, műveinek titkaiba is betekintést nyerve. Az ismeretterjesztő koncert-előadások színességéhez hozzájárult, hogy számos műfaj – nagyzenekari, kamarazenei, szóló hangszeres – területekre kerülhetett – a Concerto Budapest sokoldalúságának köszönhetően. Mindezt összekötötték az ifjú tehetségek bemutatásával; a szólistákat a Zeneakadémia „szállította”, a sorozat házigazdája az intézmény rektora, Batta András volt.

Forrás: Gramofon-archív/Beethoven-Haus Bonn

Egy kései hangvizió: az utolsó zongoraszonáta kézírata

Ezt a nagy sikerű szériát folytatják immár Beethoven jegyében, 2012 januárjától, a Művészetek Palotája bevonásával. A Fesztivál Színház ad helyet a négy koncertnek, amelyeken a tervek szerint interaktív módon szólítják meg a közönséget. Például kvízzjátékkal, amelyben meg lehet szavazni, mi legyen a koncert utolsó műsorszáma. A cél egyfajta beszélgetős műsor, akár klubszerű formát is kölcsönözve az eseménynek. „A Szereti ön Beethovent? című sorozat rájátszik a regénycímből lett szlogenre – mondja Batta András. – Az a tapasztalatom, hogy az emberek igénylik és hálásan fogadják, ha olyan koncerten vehetnek részt, amelyen a művek megértéséhez segítő szavakat kapnak. Változás a Mozart-sorozathoz képest, hogy idén nem teljes művek, hanem részletek csendülnek fel, mert az a célunk, hogy a beethoveni zene minél szélesebb dimenzióit, a mester minél több arcát mutassuk meg a négy koncerten. Ehhez kiváló médium a Concerto Budapest, amely sokféle hangszer-összeállítású együttest tud kiállítani tagjaiból. Az első est a klasszikus Beethovent állítja fókuszba: a zeneszerző mesterré válásának időszakát, illetve azt, hogyan tér el Haydntól és Mozarttól. A második koncert a hősi Beethovenről szól, középső alkotói korszakára fókuszálva. Arra, hogyan hatja át műveit a hősi gesztus – gondolok a Fidelio-tematikára, az Eroica-kérdéskörre (zongoravariációk és szimfonikus mű alakjában) vagy a Kreutzer-szonátára. Az áprilisi est címe Szenvedély és megváltás; ekkor a lelki és testi szenvedések keresztútját megjárta, majd felgyógyult, „felemelkedett” Beethovenről lesz szó. A Coriolan-nyitány mellett hallhatunk részleteket az Appassionata-szonátából, a G-dúr zongoraversenyből, az V. szimfóniából, illetve egy kései műből is: az egyik utolsó vonósnégyes lassútételét, amelynek felirata: A felgyógyult beteg hálaéneke. A május 5-ei koncert A csillagok felé címet viseli, és Beethoven transzcendens, félig-meddig süketen komponált új zenéi, az általa soha nem hallott

hang-víziók szólalnak meg: az utolsó zongoraszonáta és vonósnégyesek, valamint a kései korszakba átvezető gyönyörű mű, a C-dúr gordonka-zongora-szonáta. Ugyan a sorozatban az időrend is szerepet játszik, de a vezérfonalat a heroikus élet szenvedéseiről, küzdelmeiről, betegségeiről és felgyógyulásairól tanúszkodó művek jelentik. A középpontban a szerző reménysége, akarata, erős hite, egyszóval karizmája áll, ami a zenéjében rengeteg helyen megjelenik – ezt az aspektust kiemelve szeretnénk közel hozni hallgatóságunkhoz a zenetörténet óriását” – fejezte be gondolatmenetét a Zeneakadémia rektora. ■

A Concerto Budapest hivatalos honlapja:
www.concertobudapest.hu

AJÁNDÉKOZZON KONCERTJEGYET!

A Budapesti Fesztiválzenekar és
Fischer Iván karácsonyi titkai

TITOKKONCERT

amelynek a programját csak
a helyszínen áruljuk el!

SZEREZZEN MEGLEPETÉST!

December 23-án és 27-én 19.45-kor,
26-án 15.30-kor a
Budapest Kongresszusi Központban

Ha ajándéknak szánja,
kérjen a jegyekhez a BFZ irodájában
karácsonyi borítékot, s Fischer Iván
személyes jókívánságait
tartalmazó üdvözlő kártyát!

PORT.hu
mozi tv színház

hvg

WWW.BFZ.HU

JEGYEK KAPHATÓK AZ INTERNETEN (WWW.BFZ.HU
ÉS WWW.JEGYMESTER.HU), A BFZ TITKÁRSÁGÁN
(LAJOS UTCA 48-66.) ÉS AZ ISMERT JEGYIRODÁKBAN.

BUDAPESTI
FESZTIVALZENEKAR
FISCHER
IVÁN

Budapesti Fesztiválzenekar

Minden koncert ünnep

Misztikum nélkül

**Hollerung Gábor
a zene és a közönség
viszonyáról**

„Minden érték, ami hatással van a nézőre, hallgatóra. A zene misztifikálásával a művész eltávolítja a közönségét. Nem feltétlenül bűn tapsolni tételek között, hiszen a közönség örömeért, katarzisért és annak kifejezéséért is megy koncertre” – vallja Hollerung Gábor. A Budafoki Dohnányi Zenekar művészeti vezetője arról is beszélt a Gramofonnak, hogyan teheti lehetővé az előadó a hallgató számára a zene minél teljesebb átélését, élvezetét.

Erre a területre úgy jutottunk el a beszélgetésben, hogy megkérdeztük Hollerung Gábert: nem éri-e úgy, hogy egyre populárisabb irányba halad az együttes? Egy szimfonikus zenekar feladata a hallgatókat az értékek felé terelni, a december 5-ei Cinemusic című esten viszont klasszikus filmzenét szólaltattak meg a televíziós tehetségkutató versenyen feltűnt Tóth Vera és Vásáry André közreműködésével. Hollerung Gábor szerint a magyar zenei élet egyik legfőbb veszélye, hogy az országban bizonyos körök nyilatkozzák ki, mi az értékes és mi nem az. „Az érték relatív – vélekedik a karmester –, de ezzel nem azt akarom mondani, hogy a szemétnak is van értéke, hanem azt, hogy minden olyan dolognak, ami az embert megnyitja valami felé, ami iránt érzelmeket ébreszt, annak kell, hogy legyen értéke. Az érem másik oldala: valaki játssza el a Harry Potter zenéjét, és meglátja, mekkora teljesítmény a mű előadása! Micsoda feladatot ad a zenekarnak, milyen hangszerezési rafinériái vannak John Williamsnek! Jó ideje rendezünk olyan koncerteket, amelyeken filmzenét játszunk, és hozzá az adott filmből vetítünk részleteket. Sőt, a Zene-Kép sorozat keretében, januárban Smetana Hazám című ciklusának négy tételét általunk készített, gyönyörű fotókkal és videókkal illusztrálva adjuk elő. Májusban pedig Haydn Teremtés-oratóriumát szólaltatjuk meg a zenében ábrázolt érzések, hangulatok, természeti képek vizuális megjelenítésével. Rájöttem ugyanis arra, hogy a zene és minden más olyan művészeti nyelv, ami nem verbális, egymás hatását erősíti. A jól kigondolt látvány nem hogy elvonja a figyelmet a zenéről, hanem megsokszorozza

a hangyi élményt, segíti a zene megértését. Ezt igazolja az a rengeget visszajelzés, amit kaptunk Honeggernek a közel-múltban előadott, félig szcenírozott Jeanne d'Arcja, Berlioz nagyszabású remekműve, a Faust elkárhozása vagy Grofé Gran Canyonja kapcsán. Nem véletlenül lett rendkívül népszerű a filmzene-sorozatunk, ugyanis a ma emberéhez csak a ma nyelvén lehet szólni. Azt pedig tudomásul kell venni – főleg nekünk, művészeknek –, hogy eredendően mi is felelősek vagyunk azért, hogy a zeneoktatásnak ma ilyen alacsony a presztízse. Fiatalkorom óta úgy látom, eltávolítjuk a zenétől a közönségünket azzal, hogy a művészetünket misztifikáljuk, megértethetetlennek, különlegesnek állítjuk be. Azt sugalljuk, hogy komolyzenét csak lábujjhegyen állva szabad hallgatni, pissenés nélkül, és leszóljuk azt, aki tapsol két tétel közt. Nos, Beethoven koncert-feljegyzéseiből tudjuk, hogy a közönség akkor bátran visszatapsolt tételeket...”

Amikor Mahler III. szimfóniáját adták elő, a nagyszabású, majdnem félórás első tétel után a közönség tapsban tört ki. Jólesett nekik tapsolni egy ilyen tétel után. „És igazuk volt, hiszen a közönség a saját örömeért, katarziséért, és annak kifejezéséért jön a koncertre, arról nem is beszélve, hogy ez a taps például egyértelműen a közönség hozzáértését, a tétel óriási feszültségével való azonosulását igazolta” – vélekedik Hollerung Gábor. A külföldi vendégkarmesternek is különleges élményt jelentett ez a koncert, a taps megemelte a művet, a zenehallgatás közösségi élményét hangsúlyozta. Ugyanakkor a közönség átlagéletkora egyre magasabb, és a fiatalok ingerküszöbe is. Ezért a Dohnányi Zenekar művészeti vezetője úgy véli: nincs olyan eszköz, ami nem megengedett ahhoz, hogy a muzsikát közelebb vigyék a hallgatókhoz. A Megérthető zene című bérlet és annak junior változata is azt célozza, hogy az embereket egyszerűen, közérthető nyelven, titkok nélkül avassák be, és nyissák meg előttük az utat a zene minél teljesebb átélése, élvezete felé. ■

A Budafoki Dohnányi Zenekar hivatalos honlapja:
www.bdz.hu

MŰVÉSZETEK PALOTÁJA

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

CONCERTO BUDAPEST

A Művészetek Palotája,
a Concerto Budapest és a
Liszt Akadémia közös sorozata.
Interaktív társasjáték
Beethoven művészetéről.

Házigazda: **Batta András**
zenetörténész,
a Liszt Ferenc Zeneművészeti
egyetem rektora

Vezényel: **Keller András**

2012. január 12.
csütörtök 19.00

KLASSZIKUS JÁTÉKOK

c-moll zongoratrió op. 1

I. szimfónia op. 21

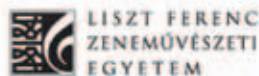
F-dúr vonósnégyes op. 18

II. szimfónia op. 36

A koncerten még egy zenemű, a
közönség előzetes szavazata
alapján hangzik el!

Szereti Ön Beethovent?

További információ a www.concertobudapest.hu weboldalon vagy a
(06-1) 215-5770-es telefonszámon | Zeneház: 1094 Budapest, Páva u. 10-12.

Rögtönzött és megkomponált Tájak

Snétberger Ferenc a Pannon Filharmonikusoknál

A nagy sikerű Integro/Grandeur című koncert és lemez után újabb műfajok meghódítására indul a Pannon Filharmonikusok együttese: 2012. március 8-ai koncertjükre Snétberger Ferencet hívták meg, akit egy másik neves előadó, Markus Stockhausen trombitaművész is elkísér. A Berlinben élő világhírű magyar gitárművészt a zenekar-kíséretes improvizatív zenével való kapcsolatáról, kompozíciós módszereiről kérdeztük.

Snétberger Ferenc számos alkalommal játszott már zenekarral, de ezek sosem jazz-kompozíciók voltak, hanem improvizatív kortárs zenék. Ilyen volt például az In Memory of my People (Népem emlékére), amelyet a Rolla János vezetett Liszt Ferenc Kamarazenekarral rögzített, és amelyet a Pannon Filharmonikusokkal is előad. „Nagyon fontos számomra ez a kompozíció – mondja a művész –, amit a roma holokauszt emlékére írtam, számos alkalommal előadtam, a New York-i ENSZ-székházban is. A lemezre rákerült egy másik, szintén három tételből álló mű, a Landscapes (Tájak), amelyet napjaink egyik legjobb trombitásával, Markus Stockhausennel közösen jegyzünk. Ezt a darabot is előadjuk Pécsen március 8-án, illetve ezeken kívül Markus önállóan is játszik. Az In Memory of my People és a Landscapes tökéletesen összeillik: utóbbi ugyanis akkor vettük fel, amikor előbbi már készen volt; ahhoz szerettük volna, hogy illeszkedjék, s a két kompozíció szép ívet alkot. A Landscapes története tulajdonképpen egyszerű: sok évvel ezelőtt írtam Markusnak egy e-mailt. Nagyon kedvesen válaszolt, és meghívott magához. Meglátogattam, kimentünk a ház melletti próbaterembe, és megnéztük, mit tudunk közösen alkotni. Akkor találkoztunk először, akkor játszottunk együtt először, de rögtön megtaláltuk a közös nevezőt: aznap délután megszületett a Landscapes, másnap mentünk a stúdióba, és felvettük. Minden tétel közös kompozíció, tehát együtt alakítottuk ki a formájukat. A zenekar szólamai pontosan rögzítették, de nekünk, szólistáknak csak a dallam és a harmónia van beírva a kottánkba, a többit improvizáljuk. A rögtönzés

Fotó: Jens Rätzsch

Snétberger Ferenc – foszlányokból, töredékekből épülő kompozíciók

nagyon jót tesz a zene frissen tartásának, hiszen mindig másként szól a darab, így nemcsak nekünk, hanem a zenekari muzikusoknak is újabb és újabb zenei élményt jelent. Markusszal egyébként sokat játszottunk együtt, már több mint tízéves ez a barátság. Nem megszokott a gitár–trombita duó, de nagyon jól szól együtt a két hangszer. Markus ráadásul másféle trombitákon is játszik: szárnykürtön és magas hangú barokktrombitán, ami további érdekességekkel, izgalmakkal gazdagítja a hangzást.”

Snétberger Ferenc a részben leírt, részben rögtönzött alkotások komponálásának műhelyitkairól is kérdeztük. Sohasem zongorán, hanem gitáron komponál. Először a dallamot találja ki, majd ehhez keresi meg az akkordokat. Mindig töredékekből, foszlányokból áll össze a kompozíció. Általában improvizál, és ha értékes anyag születik az ujjai alatt, megjegyzi, majd leírja. Bevallja, előfordul, hogy nem jut eszébe semmi, ilyenkor nem is szabad erőltetni. Vannak segítői, akik – ha például zenekar-kíséretes műről van szó – a kész kompozíciót meghangszerelik. Szokott játszani zenekarral klasszikus gitármuzsikát is: 2011-ben például a Veszprémi Ünnepi Játékokon a Concerto Budapesttel adta elő Rodriguez híres Aranjuezi koncertóját, de gyakran szólaltatja meg saját darabjait is, illetve John McLaughlin gitárversenyével is színpadra állt. A pécsi koncertet Kovács László dirigálja, aki Fekete-Kovács Kornélék produkcióját, az Integro/Grandeur-t is vezényelte. „Nem dolgoztam még vele, ez lesz az első közös koncertünk – mondja a gitárművész. – Kíváncsi vagyok az új pécsi koncertteremre is; azt hallottam, remek az akusztikája.” ■

A Pannon Filharmonikusok hivatalos honlapja: www.pfz.hu
Snétberger Ferenc hivatalos honlapja: www.snetberger.de

Az emberi hang dicsérete

Donyec László lett az Év művésze Szombathelyen

Az Év művésze elismerésben részesült Donyec László, a Savaria Szimfonikus Zenekar brácsaszólamának vezetője. Több együttesben is játszott, mielőtt Szombathelyre került, de ezt a döntését számos tényező megkönnyítette. Donyec László úgy véli, valamennyi hangszer hangja közül a brácsa hasonlít legjobban az emberi hangra, s ez adja különlegességét is.

Donyec László 2000-ben csatlakozott Szombathely szimfonikus együtteséhez. Korábban ungvári, lemergi, kassai és miskolci zenekarokban játszott, és számos alkalommal lépett fel ezekkel az együttesekkel szólólistaként. Bartók Brácsaversenyét például a Lembergi Szimfonikusokkal, Mozart Esz-dúr Sinfonia concertantéját a Kassai Szimfonikusokkal adta elő. Szombathelyre vonzotta a kiegyensúlyozottan magas szakmai színvonal, a lehetőség híres előadóművészekkel és kiváló karmesterekkel együtt dolgozni, illetve a határon túl is képviselni a magyar kultúrát. A beilleszkedésben és a mindennapi munkában sokat jelentett számára kollégáinak segítőkészsége, a baráti légkör, ami munkaidőben és azon kívül is meghatározó az együttes berkeiben. Donyec László úgy látja, a zenekarnak kialakult a törzsközönsége, amely hálás, ugyanakkor elvárja a magas színvonal állandó fenntartását. Ez a közönség nemcsak szombathelyiekből, hanem külföldiekből (elsősorban osztrákokból) is áll, és nem kis részét alkotják a fiatalok. „Sajnos napjainkban a gyerekeknek nincs alkalmuk koncertekre járni, ezért nekünk kell elmenni hozzájuk. Ifjúsági előadásainkkal olyan helyekre látogatunk el, ahol ritkán lehet klasszikus zenét hallani élőben” – utal a brácsaszólam-vezető arra, hogy az utóbbi időben Vas megyei kistérségeken adnak ifjúsági hangversenyeket.

A másik komoly változás a zenekar életében, hogy az opera is a repertoár szerves része lett. December 17-én Puccini Toscáját szólaltatják meg koncertszerűen az Opera Bérletben, Medveczky Ádám vezényletével. A címszerepet Lukács Gyöngyi, Scarpiát Alexandru Agache alakítja. Jövő tavasszal a Szóktetés a szerájból című Mozart-operát és Verdi Traviatáját adják elő. „A repertoár nemcsak műfajokban bővült – folytatja Donyec László –, hanem például több

Foto: Nábrádi Szabolcs

nemzet (francia, finn, német, cseh, orosz) zeneszerzőitől játszunk alkotásokat, illetve a zenetörténeti korszakok terén is szélesebb a kínálatunk. A méltán népszerű darabok mellett ritkaságokat is műsorra tűzünk; jó példa erre a 2012. január 13-ai koncertünk, amelyen Sibelius Finlandia szimfonikus költeménye és V. szimfóniája között Kocsár Miklós Csellóversenyét adjuk elő, Rohmann Ditta szólójával. A zenekar tevékenységében a kamarazene is hangsúlyosabb lett. A közönség örömmel jön el kamarazenét hallgatni az együttes legkiválóbb muzikusaival vagy vendégművészekkel. Néhány éve jelentős sikerrel rendezzük meg filmzenei koncertjeinket Hollywood Classics címmel, amelyekkel inkább a szórakoztatózene irányába hajlunk, de egy régió felelős zenekarának az is feladata, hogy minél többféle zenés kikapcsolódási lehetőséget nyújtson sokszínű közönségének.”

Zenész-körökben külön műfajt alkotnak a brácsás viccek, de Donyec László nem érzi sértőnek ezeket, mert nem érez velük közösséget. „Számomra nincs jobb hangszer a brácsánál – mondja –, amelynek hangzása az összes hangszernél jobban hasonlít az emberi hangra. A mi szólamunkban, ahogy az egész zenekarban is, barátságos hangulat uralkodik. Brácsaszólam-vezetőként az a feladatom, hogy a rám bízott muzikusok egymással összhangban játszanak, segítsék nekik a technikai nehézségek megoldásában, alkotói légkört teremtsék számukra, valamint nekem kell játszanom a brácsaszólamot. Rendkívül sokat jelent számomra az Év művésze díj, hálás vagyok érte a kollégáimnak.”

A Savaria Szimfonikus Zenekar hivatalos honlapja:

www.sso.hu

Kodály Filharmónia: nyitás a közönség felé

Forrás: Kodály Filharmónia Debrecen

Megújulnak Debrecen zenei együttese

Kodály Filharmónia néven kezdte meg idei évadját a Debreceni Filharmonikus Zenekar és a Kodály Kórus. Az öt évvel ezelőtt egy intézménnyé összevont két együttes új vezetővel dolgozik: Somogyi-Tóth Dániel 2011 tavaszán nyerte el az igazgatói és művészeti vezetői posztot. A mindössze harmincéves művésszel terveiről, elképzeléseiről beszélgettünk.

Somogyi-Tóth Dániel május elején foglalta el hivatalát, de már a 2011–2012-es évad megtervezése, összeállítás is rá hárult. Mint mondja, a koncerteket korábban alacsony látogatottság jellemezte, a zenekar nem játszott meghatározó szerepet Debrecen kulturális életében. „Nyitni kell a közönség felé, és olyan műveket műsorra tűzni, amelyeket a zenebarátok régóta várnak, amelyek meghallgatására szívesen gyűlnek össze. Ha népszerű alkotásokkal becsalogattuk őket a koncertterembe, tovább lehet lépni, és újdonságokkal is megismertetni őket. Ennek érdekében új alapokra helyeztük a bérletstruktúrát: a Napló és a Korzó Bérletben nagy szimfonikus alkotások csendülnek fel, olykor vendégzenekarok előadásában, a Gulyás Bérletben oratorikus alkotásokat hallhat a nagydídemű, a Divertimento Bérletben pedig kamarazenei koncerteket rendezünk. A Gulyás és a Divertimento Bérlet előadásai a Napló és a Korzó Bérletben is megtalálhatóak. Igazgatói feladataim mennyisége miatt én ebben a naptári évben csak egy bérleti koncertet dirigálok; ez a karácsonyi hangverseny lesz

december 20-án. Számos további, bérleten kívüli hangverseny karmestere is én vagyok: ilyen volt többek között az október 1-jei zenei világnapi koncert is.”

A művészeti vezető a Csokonai Színházban is csak tavasszal áll először a karmesteri dobogóra. Ez a helyszín a zenekar életének fontos területe, hiszen az együttes színházi feladatokat is ellát, szolgálatainak felét ott teljesíti. Néhány hangversenyt Bényi Tibor dirigál, aki művészeti tanácsadóként segíti a Kodály Filharmónia munkáját. A kiváló csellista és karmester Salzburgban él, ott vezeti nagyszerű vonós iskoláját, rendkívül magas színvonalon. Ő foglalkozik a zenekar kamarazenei és kamarazenekari tevékenységével, és Somogyi-Tóth Dániel szerint már most is óriási az előrelépés. „Természetesen a fúvósokhoz is hívunk majd olyan mestereket, akik műhelymunkákat fognak vezetni, de amikor átvettem az együttes irányítását, azt tapasztaltam, hogy a fúvós részleg sokkal jobb állapotban van. A művészi megújulás legfontosabb eleme, hogy elvárom: mindenki komolyan vegye a saját felelősségét, felkészültsége szerint a legjobbat nyújtsa, a legmagasabb intenzitással. Cserébe igyekszünk jó munkakörülményeket teremteni, inspiratív légkört, ami garantálja a művészi fejlődést. A változás már most érezhető: a muzikusok odaadással játszanak, valóban egyre inkább szívésen, oldottan zenélnék. A kórus esetében a helyzet lényegesen egyszerűbb: Pad Zoltán irányításával fejlődésük már több mint két éve felgyorsult, és ennek az egész Kodály Filharmónia jövőjére nézve meghatározó hatása van” – mondja Somogyi-Tóth. A zenekart és a kórust öt éve vonták össze, de azt nem dolgozták ki precízen, milyen vonatkozásai vannak az összevonásnak művészeti, szervezeti, kommunikációs téren – állítja az igazgató. Budapesten két olyan intézmény is található – a Nemzeti Filharmonikusok és az MR Zenei Együttesek –, amely kórust és zenekart is magában foglal. Vidéken a Kodály Filharmónia az egyetlen ilyen szervezet; a szervezési és finanszírozási nehézségek mellett a lehetőségek jóval szélesebb skálája áll így előtte, mint egy önmagában működő zenekarnak. A bérletstruktúrából már látszik, hogy a debreceni zenekar és a Kodály Kórus szimbiózisban él egymással. A zenekar és a Filharmónia Kelet-Magyarország Nonprofit Kft. eddig egymástól függetlenül értékesítette a jegyeket, de ma már a városban és a régióban minden komolyzenei esemény a Kodály Filharmónia szervezésében történik. ■

A Kodály Filharmónia Debrecen megújult honlapja:

www.kodalyfilharmonia.hu

PÁLYAKÉP

Somogyi-Tóth Dániel 1981-ben született. 2006-ban diplomázott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem karmester és orgona szakán, Gál Tamás és Lehotka Gábor növendékeként. 2007 decembere óta a Békés Megyei Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője és karmestere, 2009 januárja óta a Budapesti Operettszínház vendégkarmestere. 2011-től a Pécsi Nemzeti Színház karmestere. Korábban neves szimfonikus zenekarok billentyűs szólistája volt, együtt dolgozott többek között Nigel Kennedyvel, Sir Neville Marrinerrel, Bobby McFerrinnel és a Suisse Romande Zenekarával. 2001 és 2007 között Ligeti András zenei asszisztense volt a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekarnál. Rendszeresen koncertezik orgonaművészként is.

DOHNÁNYI ERNŐ CSALÁDI LEVELEI**Összeállította: Kelemen Éva****Gondolat Kiadó, 328 oldal**

Dohnányi Ernő csak kottafejeket szeretett írni, betűket nem. Ha csak lehetett, másokra hagyta a mindennapi élethez szükséges adminisztrációt, de még családi levelezését is felesége intézte: a zeneszerző sok esetben csupán a nevét kanyarintotta a már megírt levél alá. Életében mindig is a zenéé volt a főszerep, s ebbe nehezen fért bele a szavakkal, mondatokkal való bibelődés. Ahogy egy 1955-ös egyetemi előadásában rámutatott: A szavak soha nem tudják megmagyarázni a zenét. A zene a gondolat nyelve, ami nem fejezhető ki szavakkal. Dohnányi teljes mértékben osztotta Goethe Faustjának nézetét is: „Alkoss művészt, ne beszélj”. A fentiek tükrében különösen értékes Kelemen Éva több éves kutatómunkájának immár kézbe vehető, 330 oldalas eredménye, mely Dohnányi közel 300 családi levelét tárja a nagyközönség elé.

Az összeállítást a tízéves Dohnányi rajongásig szeretett, másfél évvel fiatalabb húgának írt levele indítja, mint ahogy a kötetben szereplő levelek többségét is neki címezte a zeneszerző. Ezek az írások bepillantást engednek egy különlegesen szoros testvéri kapcsolatba. Habár a testvérek a családi szokásoknak megfelelően magázódtak, egymáshoz írt leveleik több mint hét évtizeden át

ugyanazon szeretetteljes hangvételben íródtak, mely egymás kölcsönös tiszteletén, megbecsülésén nyugodott. E kapcsolat szorosságán mit sem változtatott, hogy a két testvér 1944 novemberében látta egymást utoljára: a zeneszerző 1960-ban bekövetkezett haláláig a legfőbb kapcsoló váltak számukra az egymáshoz írt levelek. Az írások egy kisebb részét Dohnányi a szüleinek küldte, melyekben elsősorban tanulmányi előmeneteléről számol be. A leveleket kísérő jegyzetek sok hasznos információt közölnek az olvasóval, csak néhány apróbb pontatlanság fordul elő. Kelemen Éva összeállításából nemcsak egy rendkívül rokonszenves, allűröktől mentes művész portréja rajzolódik ki, hanem a Dohnányi-kutatás is alapkönyvként tekinthet rá: itthon is, és az angol nyelvű összefoglalóknak köszönhetően szerte a világon. A kiad-

vány ajándéka egy CD-melléklet, amelyen egy-egy Beethoven- és Liszt-, valamint két Dohnányi-mű élő hangversenyen rögzített előadása hallható a csaknem nyolcvanéves zongoraművésztől.

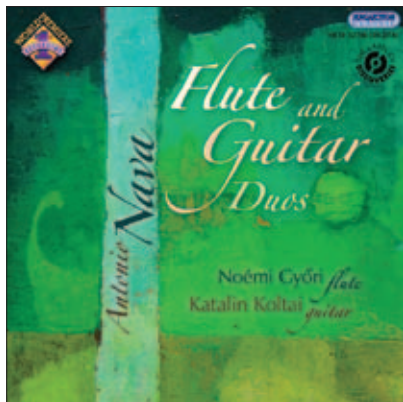
Kovács Ilona

Alapítva:
PANNON 181
FILHARMONIKUSOK
a Művészetek Palotája
Bartók Béla Hangversenytermében

2012. január 20., péntek 19.30h
Rahmanyinov: Vocalise (a szerző zenekari változata)
Rahmanyinov: II. zongoraverseny (c-moll)
Sosztakovics: X. szimfónia (e-moll)
Vezényel: **Bogányi Tibor**
Közreműködik: **Bogányi Gergely – zongora**

www.pfz.hu

Jegyek kaphatók a jegymester.hu webáruházban,
a Művészetek Palotájában és a Ticket Express jegyirodában országosra.

**ANTONIO MARIA NAVA:
FUVOLA-GITÁRDUÓK**

**Dialogue Duo: Györi Noémi – fuvola,
Koltai Katalin – gitár**

Csaknem egy évtizedes közös muzsikálás köti össze Györi Noémit és Koltai Katalint, akik még zeneakadémistaként alakították meg a Dialogue Duót. Európa több országában koncerteztek, repertoárjukat eredeti művekből, valamint átíratokból alakítva ki. Első közös CD-jük műsorát a Beethoven-kortárs Antonio Maria Nava fuvola-gitár duóterméséből állították össze. A felvételen két Serenata szerepel (Op. 63 és Op. 16), majd a kísérfűzet szerint a Három duó következik (ami finoman szólva is „zűrös”, hiszen öt tételről van szó), végül az Op. 40-es Téma variációkkal kerekíti le a programot. Nava annak idején a milánói zenei élet fontos figurája volt; az ő gitárdarabját jelentette meg elsőként a később nagy karriert befutott Giovanni Ricordi, s a szerző életében további 27 művét nyomtatta ki. A gitár központi szerepet töltött be Nava életművében – gitárosként több országban koncertezett. Kamaradarabjaiban erősen érződik a bel canto hatása, hangszerre szánt saját dallamai is éneklő karakterűek. Miközben napjainkban a korhűség központi kérdés az előadóművészek számára, úgy tűnik, a romantika (tehát a viszonylag közeli múlt) perifériára szorul: az igazi érzelmes előadástól szemérmes távolságtartással határolják el magukat. A Dialogue Duo tempóválasztása mindig telitalálat, pregnáns formálásukban humorérzékük is megmutatkozik, érezhetően tudják mindketten, hogy „miről szól” a zene. Hogy a dallamok karakterizálása mégis néha jelzészzerű marad, az talán a szűkre szabott dinamikai keretből adódik. Perfekt előadásuk ellenére úgy érezni, mintha nem igazából hinnének a kisformák kereteiben megjelenített zenei anyag hatásosságában, átütő erejében. Profi házimuzsikálást hallunk.

Fittler Katalin

Hungaroton Classic
HCD 32706

**EMANUEL ALOYS FÖRSTER:
HÁROM VONÓSNÉGYES, OP. 21**
Authentic Quartet

Az Authentic Quartet gondolkodásmódja igazán becsülendő, hiszen minden szempontból az értékeshez ragaszkodik, magasan kvalifikált. A hazai régizenei formációk legkiválóbb muzsikusaiból alakult vonósnégyes – Kalló Zsolt primáriussal az élen – nemcsak előadói szempontból kiváló, de a felvett szerzeményekkel is képes meglepetést okozni. A korongon szereplő Förster kvartett-ciklust ugyanis még soha nem vették lemezre, bár ez a tény teljeséggel ellentétben áll a mű minőségével. Az op. 21 egy izgalmas, karakterekben gazdag alkotás, mely nem mellesleg kiváló pillanatképe a zenetörténet folyamatosan változó szövedékének. A klasszika kései periódusában keletkezett kompozíció megtartja ugyanis a 18. század második felére jellemző alapstílust, sőt sok szempontból továbbfejleszti azt. Harmóniakezelésben például klasszikus és kora romantikus jegyek egyaránt feltűnnek a műben. Az egyik pillanatban a kromatika mint harmóniai-dallami rendezővel jut jelentős szerephez, a következőben viszont a szövet klasszikus módon áttetszővé és ártatlanná válik. A kísérfő tanulmány ezt a jelenséget úgy értelmezi, mint a kor komoly- és könnyűzenei sajátosságainak keveredése. Szerencsére ez a különbségtétel ma már bizonyos fokig felesleges, hiszen akkoriban a házimuzsikálás a vonósnégysesre is kiterjedt, így a zeneszerzők tudatosan írták műveiket bizonyos speciális köröknek. Az előadás az Authentic Quartettől megszokott módon remek, már-már kifogástalan. Egyszerre játékos és bájos, szórakoztató karakterekben gazdag, harmonikus. A historikus hangszerek ellenére is kristálytisztaság, virtuóz játékmód jellemzi. Hatalmas rutinról árulkodik továbbá az az összhang, mely a felvételen sugárzik.

Kozma Gábor

Hungaroton Classic
HCD 32705

**LUIGI BOCCHERINI:
FUVOLÁS KAMARAZENE**
Ittész Gergely (fuvola)

A híres Menüett szerzője, a Haydn- és Mozart-kortárs Luigi Boccherini – kis túlzással – a hanglemezkiadást régóta sújtó válságnak köszönheti életművének bizonyos fokú reneszánszát. A standard repertoár kimerült, így a kiadók (s ebben szerencsére a Hungaroton régóta élen jár) bátrabban fordulnak az úgynevezett kismesterek felé. Boccherini oeuvre-jéből ezúttal a fuvolás kamarazene került sorra: Ittész Gergely és muzsikustársai – Ábrahám Márta (hegedű), Bársony Péter (brácsa), Rohmann Ditta (cselló) – előbb az op. 5 jelzésű fuvolanégyseseket szólaltatják meg, majd Hadady László oboaművésszel kiegészülve a C-dúr kvintettet (G 443). Az öt muzsikusszolistaként már sokszorosan bizonyította remek hangszertudását és érzékeny muzikalitását, így most az volt a legnagyobb kérdés, hogy az alkalmi formációból létrejön-e egy igazi kamaraegyüttes: az egyéni szempontokat szükségképpen háttérbe szorító, egymás rezdüléseire is figyelő hangszeres társulás. Nos, a válasz határozottan igen: a szó legteljesebb értelmében vett kamaramuzsikálást hallunk – még akkor is, ha Boccherininél a szólamok korántsem egyenrangúak, a fuvola vezető szerepe megkérdőjelezhetetlen. Ittész Gergely biztos stílusismerettel vezeti az együttest, így nincs más dolgunk, mint gyönyörködni a sokáig Madridban élt Boccherini spanyol koloritájában, a meglepetések nélküli, lekerített klasszikus formák tökéletességében.

Retkes Attila

Hungaroton Classic
HCD 32695

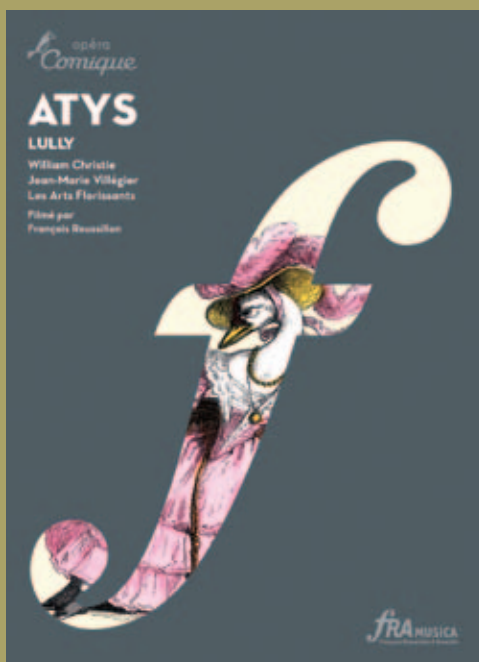
**JELMAGYARÁZAT
A KRITIKAI ROVATHOZ**

Remekmű
Kiváló
Jó
Átlagos
Elfogadható
Gyenge

harmonia mundi

fra MUSICA

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

LISZT FERENC: ZONGORAVERSENYEK

Daniel Barenboim – zongora
Berlini Állami Zenekar
Karmester: Pierre Boulez

Napjaink egyik legnagyobb muzsikusa, Daniel Barenboim tiszteleg Liszt előtt. Játékán érezni az idő múlását: a két virtuóz koncertet nagyon introvertáltan ragadja meg. Ha volna fiatalkori felvétele, nagyon más volna. Saját zenekara kíséri, Pierre Boulez vezényletével, akihez nem illik ez a zene – pontos persze, de ahogy megszoktuk, hűvös. Technikailag azonban a zenekar szépen teljesít. Barenboim befelé fordul, költői; néha annyira lassú, oly mértékig merengő, hogy a struktúra halványul. De nagyon jó muzsikusa, nála a szétesés is tud kvalitás lenni, ahogy néhány nem egészen idiomatikus passzázsról sem mondhatjuk, hogy zeneietlen – pusztán más, mint amit megszoktunk. Alternatív előadások, talán Wilhelm Kempff ment el ennyire messzire a líraiság felé, de az ő billentése egészében finomabb volt, mint Barenboimé. Az öreg Lisztet juttatja eszünkbe Barenboim: egy hajdani virtuóz, aki majdnem szétesni is hagy részeket a noktürn-jelleg érdekében. Barenboim azért jól oldja meg a szükségszerűen extrovertáltabb részeket is, sőt az Esz-dúr műnek kifejezetten nagyromantikus hangvételt kölcsönöz. Míg az A-dúr concertót a líraiság irányába vitte el, az Esz-dúr a szélesen hőmpölygő, csajkovszkiji romantika felé. Az mindenesetre biztos, hogy sikerült egyéni interpretációkkal ünnepelni Lisztet. Kivételesen nagyon indokolt az élő felvétel is, mert Barenboim nem a szorgos készülés mestere, hanem az abszolút muzikalitása és az általános felkészültsége, s itt valóban a pillanat varázsa jelenik meg. Két rövid ráadás: a Consolations 3. darabja és az I. Elfelejtett keringő zárja a műsort, a késői Liszt hangjával.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
 477 9521

THE LISZT PROJECT

Liszt, Bartók, Berg, Messiaen, Ravel, Szkrjabin, Stroppa és Wagner művei
Pierre-Laurent Aimard – zongora

A Liszt-émlékév alkalmából készített duplalemezzel Pierre-Laurent Aimard a tőle megszokott színvonalú produkciójánál még többet, valódi különlegességet alkotott. A kései Liszt-stílus hatásának kimutatása 20. századi szerzők műveiben önmagában is izgalmas, bár nem újkeletű téma; az itt felvett műsor ebben az összeállításban azonban még ennél is többet nyújt. Míg Wagner bájos „hőlgyszonátája”, mely Aimard szerint a liszti formavezetéshez hasonló drámaiságot mutat, a Gyászgondola és a Szürke felhők között előbbire nézve kifejezetten deheonsztálóan hat; Berg és Szkrjabin szonátája már meggyőzően, elsősorban az egyteteles forma felmutatása miatt simul a programba, de kettős arcú harmóniaviláguk is izgalmasan utal Lisztre. Tritónuszaival, bővített terceivel Bartók Négy siratóénekének utolsó darabja is megdöbbenően jól illeszkedik ebbe a sorba. A fényárnyék viszonyok felmutatása, s különböző természetutató hanghatások köré fűződnek a további darabok, mint Ravel Szökőkútja. Lisztől A Villa d'Este ciprusai, A Villa d'Este szökőkútjai, az I. Legenda, vagy Messiaen Le Traquet stapazin-je és az album legfiatalabb szerzője, Marco Stroppa (1959–) darabja, az Aimard számára komponált Tangata manu (Madárember). A nyilvánvaló pianisztikus hasonlóságok mellett az utóbbi három darab madárhang-imitációi – így egymás mellé állítva – különösen érdekesen hatnak. Meglepő, hogy a műsort végighallgatva épp annak abszolút súlypontja, a h-moll szonáta marad meg legkevésbé az emlékezetünkben. Aimard kortárs szerzőkön csiszolt zenei ösztönei ebben a darabban mintha nem ragadnának meg többet a hangok összességénél.

Szabó Barna

Deutsche Grammophon – Universal
 477 9439

LISZT FERENC: ZONGORAVERSENYEK, SZÓLÓ ZONGORAMŰVEK

Krystian Zimerman – zongora
Bostoni Szimfonikus Zenekar

Karmester: Seiji Ozawa

Krystian Zimerman – a Chopin-verseny egykori győztese, Karajan, Bernstein, Giulini partnere – az egyik legnagyobb élő pianista. Csak épp nem mindenképp népszerűsége törő sztár. Két korábbi, a mostani évfordulóra együtt kiadott Liszt-korongja a valaha készült legjobb Liszt-lemezek közül való. Zimerman játéka a korai Richter idézi. Határozott billentés, feszes szerkezet, acélos keretek, egészen biztos kialakítású forma, és mindez a magas fokú objektivitás mellett is kellő átéléssel. Richterén túl Pollini említhető még e játékmód elődjeként, de ő sokszor hűvösebb. A versenyművekben az egyik végen Cziffra és Watts dübörgő virtuozitása, a másikon Kempff líraisága, s középen Richter, Brendel és Zimerman. A haláltáncról is ez az egyik mérvadó felvétel. A h-moll szonátában szintén a legkiforrottabb interpretációk egyike ez, Brendelé és érdekes módon Horowitzé mellett. Zimerman virtuozitása nem öncélú: a zene struktúrája, stílusa adja az alapját, meghökkeneni csak akkor akar, ha a mű is, például a Haláltánc elején. Ha például Lazar Bermannal vetem össze ezt az interpretációt, az orosz művésznél nagyobb a virtuozitás, de több a szubjektivitás is. Zimerman pontosan azt vette lemezzre, amire a művek tanulmányozása során jutott. Bár Zimermannal még ma is dolgozik a kiadó, kár, hogy Lisztől nem vettek fel vele valami újat. El tudnám képzelni vele a Vándoréveket, a Költői és vallásos harmóniakat, a BACH fantázia és fűgát. De akár ugyanezt a műsort is, hiszen lehet, hogy ma egész más volna; ahogy a Chopin-koncertek későbbi, maga vezényelte felvétele is szubjektivebb, szemben a régi hagyományossal. Ozawa és bostoni zenekara kísérete szintén példás.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
 477 9697

BARTÓK:
HEGEDŰVERSENYEK, BRÁCSVERSENY
 James Ehnes – hegedű, brácsa
 BBC Filharmonikus Zenekar, karmester:
 Gianandrea Noseda ●●●●●

Csodagyerekből csodafelnőtt lett a Floridában élő, 35 éves kanadai hegedűművész, James Ehnes. Tizenhárom évesen adta első zenekari estjét, s még a Juilliard School növendékeként játszott a lemezre Paganini 24 caprice-át, azóta pedig mintegy két tucat CD-je jelent meg. Bartók-felvételének különlegessége, hogy a két hegedűverseny mellett a Brácsaversenynek is szölistája. A BBC Filharmonikus Zenekar, Gianandrea Noseda vezényletével már Bartók zongoraversenyét is rögzítette hangfelvételen; nem ismeretlen számukra Bartók költői világa. Ez a korong is jól példázza, hogy külföldi művészek is olvashatják anyanyelvi szinten a bartóki partitúrákat. Őszintének hat a kísérőfüzet ama passzusa, melyben a szölista örömeinek, hálájának és büszkeségének ad hangot e lehetőségért. A hangzó anyag ismeretében készséggel elhisszük, hogy gyermekora óta közel áll a szívéhez Bartók zenéje. A remek felvétel jóvoltából csodálatos hangzásélményben van részünk. Plasztikusan érvényesül a zenekari hangszerelés megannyi finomsága, a szölista és kíséretének játéka harmonikus egységet alkot. Plasztikusak a ritmusképletek (a magyaros, akár népieskandáló képletek is), megformált mikrostruktúrákból épülnek a tételek, s egymásutánjukból a ciklusok. Meggyőzőek a tempóválasztások, indokolt a tempó rugalmas kezelése. Vitálisak a váltások, a szó legnemesebb értelmében hatásosak a kontrasztok. Villódnak a színek, örömet adóak a magasfeszültség kísérelését követő nyugalmi pillanatok. Attól érvényesül igazán a szölista virtuozitása, hogy nem technikailag kifogástalan játéka irányítja a figyelmet, hanem felkészültségét a kifejezés szolgálatába állítja.

Fittler Katalin

Chandos – Karsay és Társa
 Chan 10690

MAHLER: A FIÚ CSODAKÜRTJE
 Christiane Iven, Hanno Müller-Brachmann
 (ének)
 SWR Szimfonikus Zenekar
 Karmester: Michael Gielen ●●●●●

A német karmesterek doyenje, a 84 éves Michael Gielen a közelmúltban kiadott Das Lied von Erde-felvétel után ismét Mahler felé fordult: ezúttal Christiane Iven és Hanno Müller-Brachmann főszereplésével az Achim von Armin és Clemens Brentano által összeállított és kiadott német népköltészeti antológia, a Des Knaben Wunderhorn szövegeire 1892-98 között komponált tizenkét dalt vezényli. A CD-n hallható még két Wunderhorn-szimfóniatétel (a 2. és 4. szimfóniából), amelyek ihlető forrása szintén a német romantika hajnalán publikált Csodakürt-gyűjtemény volt; valamint egy – az 1. szimfóniát közvetlenül megelőző – zenekari tétel, a Blumine. Mivel A fiú csodakürtje nem kötött sorrendű dalciklus, vélhetően Gielen szabad választása a dalok elhangzásának sorrendje. Összeállításának fő szervezője a dalok által közvetített emberi érzelmek, hangulatok szembeállítás volt. Az anyanyelvű énekesek esetében kétségtelen előny a szövegek mögöttes tartalmának bensőséges ismerete, de ott van mindkettejük előadásában a Fischer-Diskantantitványként elsajátított biztos stílusismeret, és a pályafutásuk során megszerzett dalénekesi rutin is. Bár Mahler kamarazenei tekintete a német expresszionizmusra előremutató Wunderhorn-megzenésítéseit, Gielen nagyzenekara mindannyiszor visszafogottan, a szöveget kommentálva kíséri. Goethe a Wunderhorn-gyűjteményről egykor azt mondta, hogy minden német házában ott a helye. E CD pedig – például a Lob des hohen Verstand szatirikus humorának, a Das irdische Leben gyermekhalál-balladájának és az Urlicht himnikus hangvételének tolmácsolásáért – nem hiányozhat a Mahler-rajongók polcáról.

Kovács Ilona

Hänssler Classic – Karsay és Társa
 Haen 93274

A WARNER KLASSZIKUS AJÁNLATA

Bournemouth
 Szimfonikus
 Zenekar
 JOSÉ
 SEREBRIER
 CD
 2564666563

DVOŘÁK:
 SZIMFÓNIA "AZ ÚJ VILÁGBÓL"
 CSEH SZVIT, SZLÁV TÁNCOK No. 1, 2

CHARLIE SIEM
 hegedű
 London
 Symphony
 Orchestra
 Andrew
 Gourlay
 CD
 2564666612

BRUCH: I. HEGEDŰVERSENY
WIENIAWSKI: I. HEGEDŰVERSENY

ALEXANDRE
 DA COSTA
 hegedű
 Montréal
 Szimfonikus
 Zenekar
 Pedro Halffter
 CD
 2564671957

DAUGHERTY: TŰZ ÉS VÉR

Kronos Quartet
 Ső Percussion
 Steve Reich
 CD
 7559796457

REICH: WTC 9/11
MALLET QUARTET, DANCE PATTERN

www.warnerclassicsandjazz.com
 www.magneoton.hu
 www.nonesuch.com

Magyarországon terjeszti az mTon Kft.

EIGHT SEASONS

Vivaldi: A négy évszak, Piazzolla: Négy évszak Buenos Airesben. Kremerata Baltica Kamarazenekar, Gidon Kremer ●●●○○

Gidon Kremer zenei világlátása igen sajátosság, s talán épp ettől övezi oly nagy érdeklődés a munkáját. A spiritualitás fogalmát választotta vesszőparipájának, mely befolyásolja, sőt meghatározza játékmódját, műsorválasztását. Ez esetben a helyzet még bonyolultabb, hisz mindezeket túl a lemez koncepciójára nagy hatással volt Astor Piazzolla is. A Kremer által igen nagyra becsült mester alkotása, a The Four Seasons in Buenos Aires ugyanis nemcsak tematikájában, de zenei motívumaiban is dialogizál Vivaldi klasszikus kompozícióival. Nem véletlen tehát, hogy a Kremerata Baltica az olasz mester műremekét választotta – tőle szokatlan módon – a Piazzolla-ciklus párjának, illetve a koronon is kevert sorrendben – évszakok szerint – szerepelteti. A két sorozat ily módon történő összefésülése azonban igen veszélyes mutató. A modern művek bemutatásához szokott zenekar stílusosabban interpretálja a Piazzolla-darabokat, azok minden technikai követelményét játsszi könnyedséggel teljesítve, míg Vivaldi ugyanezzel a szemlélettel kifacsarodik a kezükben. Tény, hogy az olasz mester hegedűversenyének előadásával kapcsolatban az elvárások minden esetben igen konzervatívak, Gidon Kremer azonban maximálisan modern felfogással kívánja bemutatni Vivaldi művészetét. Némelyik tétel így az öncélú interpretáció áldozatává válik, amelyik viszont nem, az igen mutatós koncertdarabbá alakul a művész és zenekara kezében. Ez a habitus Piazzollát játszva szükségszerű. A mediterrán temperamentum elengedhetetlen a latinosan lüktető, nehéz kísérorányok és még nehezebb szólórészek stílusos, étellel teli megszólaltatásához.

Kozma Gábor

Warner – Magneoton
7559 79568-2

**GIDON KREMER:
HOMMAGE Á PIAZZOLA**

●●●●●

Képzelnék el egy sosem volt argentin focicsapatot: Messi és Batistuta az előretolt ékek, Maradona és Riquelme osztja közepén a labdát, a védekező középpályás poszton Mascherano és Gallego, hátul Sorín, Zanetti, Ayala és Heinze, a kapuban Fillol. A labda szinte énekel, a játék lendületes és töresektől mentes, minden mozdulat sikerül. A végeredmény fényes győzelem. Persze-persze, gyanúsán nagy szavak, tolokodó hasonlat, ami ráadásul fantazmagorikus is. Mégis, önkéntelenül merülnek fel az emberben ilyesféle képzetek ezt a Nonesuch kiadványt hallgatván. Az argentin kortárs zene lassan húsz éve távozott óriása, a nuevo tango atyja előtt eredetileg 1996-ban tisztelő lemez újrakiadásával most megint egy újabb generációt szólíthat meg Piazzolla univerzális kifejezőerővel bíró muzsikája. A Gidon Kremer vezette vállalkozás éppen olyan, mint az a bizonyos „álomcsapat”: tizenegy csodálatos és lenyűgözően változatos darab szólal meg tizenegy világszínvonalú előadó tolmácsolásában. Piazzolla átlítólag több ezer műből álló örökséget hagyott az utókorra – a kollecionista szemlélet azonban semmit sem ér vele, és az új felvételek helyett újrakiadás mellett döntő gyakorlat e tekintetben nem érdemel bírálatot. Mert Piazzolla zenéjét éppen az nem jellemzi, hogy minden egyes műalkotást külön kis mikrokozmoszként kellene megfejteni, sajátos, csak egyszeri törvényszerűségeit elfogadni, s ezeken végighaladva végül eljutni az életmű üzenetéhez. Az utóbbi ugyanis itt minden pillanatban a rendelkezésünkre áll. Életműve bármelyik ponton teljes kiterjedésében tárul fel, olyasféle zárt mikrokozmoszként, mint a gregorián vagy a népzene. Végeláthatatlan az átíratok száma, a lemezen még Gubajdulina verzióval is találkozunk!

Veres Bálint

Nonesuch Records – Magneoton
7559-79407-2

THE CHRISTMAS STORY
Theatre of Voices, Ars Nova Copenhagen
Művészeti vezető: Paul Hillier

●●●●●

Paul Hillier legújabb CD-jét a Nine Lessons and Carols – vagyis az angol karácsonyi hagyományok – utáni gyermekkori nosztalgia hívta életre. Az anglikán templomokban 1880 karácsonya óta máig élő tradíció, hogy kilenc felolvasás és ének segítségével ab ovo idézik fel a karácsony történetét az emberiség édenkerti bűnbeszédesétől a Megváltó eljövételének ígérétéig. E szokást adaptálta a mai hangversenygyakorlatba a közel egy évtizede Dániában élő Hillier, aki – mint az Ars Nova Copenhagen együttes vezetője – 2008-tól rendszeresen beilleszt egy-egy saját összeállítású karácsonyi történetet az énekar koncertprogramjába. Az ünnepi hangversenyek sikere inspirálta jelen CD létrejöttét, melynek műsorában gregorián dallamokat éppúgy megtalálunk, mint motettákat, népszerű és kevésbé ismert angol, német és olasz karácsonyi dallamokat, sőt a kora 17. század Itáliáját idéző dialógusokat is. Ez utóbbiból három hallható a CD-n; Hillier másik együttesének, az általa alapított Theatre of Voices-nak az előadásában. A három barokk kompozíció nemcsak Jézus, hanem egy műfaj születéséről is hírt ad: az oratórium kialakulásának kezdetét is dokumentálja a figyelmes hallgató számára. Az egy-egy Tomasi-, Grandi-, és Anerio-mű ugyanis abba a korba kalauzol, mikor az oratóriumot még vallásos kamarazeneként szólaltatta meg néhány előadó a templomokhoz tartozó imatermekben. A felvétel izgalmas akusztikus koreográfia alkalmazásával tesz eleget a korabeli előadási utasításoknak: az Úr magasról mennydörög, míg Ádám a távolból szól hozzánk. Hillier mindkét együttese friss, üde hangzással örvendeztet meg, melyek a gyertyafényes téli időszakban ünneplőbe öltöztetik a hallgató lelkét.

Kovács Ilona

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMU 807565

Alia Vox

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

LA SUBLIME PORTE – VOIX D'ISTANBUL 1430–1750
Hespèrien XXI,
Jordi Savall

★★★★★

Varázslatos időutazás egy kitüntetett helyre, ahonnan megidézhető Kelet és Nyugat. Két világ és két tenger dialógusa – amikor Isztambul olvasztótégelye volt a soknyelvű népességnek, egyúttal bölcsője a „kevert kultúrának”. Három énekes (a török Gürsoy Dincer, a katalán Montserrat Figueras és az izraeli Lior Elmaleh) közreműködésével, Jordi Savall irányításával a Hespèrien XXI ismét remekel. Megunhatatlanok a régi korokból származó kompozíciók, a tradicionális örmény, héber és oszmán muzsika hangjai. A muzsikusok intenzív jelenléte, a minden hangért felelősséget vállaló, átélt előadás nem téveszti el hatását. Néha meditáló révületbe ringat, máskor éberré teszi a muzsikus figyelmét a spontaneitás háttérében jelenlévő tudatosság. S arra sem lehet panasz, hogy nem értjük, miről szólnak a tételek: a tudományos igényű kísérvőszövegben hét nyelven szerepelnek. **FK**

Alia Vox – Karsay és Társa
AVSA 9887

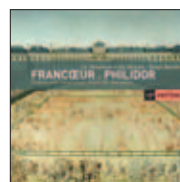

BAROKK ÜNNEPI KONCERT DREZDÁBÓL

●●●○○○

Ünnepi pillanat dokumentuma a Drezdai Staatskapelle rézfúvósából alakult Semper Brass és a rézfúvós körökben bizonyára jól ismert művész nevét viselő Ludwig Güttler Rézfúvós-együttes közös lemeze. Abban az időben készült a koncertfelvétel, amikor rövid időre megnyitották a nagyközönség előtt a világ egyik csodáját, az éppen felújításon áteső drezdai Frauenkirche templomot. Azonban pompából is megárt a sok. A műsor egysíkú, kizárólag a barokk kor ünnepi rézfúvós zenéi hallhatók: intradák, rézfúvós motetták, szonáták, korálok; Crüger, Bach, Purcell, Scheidt, Albinoni és mások művei. Annak, aki megtekinti a Frauenkirkét, ez a lemez szuvenírnék remek, zenei produktumnak azonban kevés. Látvánnyal kiegészülve, DVD-n kiadva talán többet adott volna ez a felvétel. **VT**

Berlin Classics – Karsay és Társa
0300174 BC

FRANCOEUR- PHILIDOR: VERSAILLES-I ÜNNEPI ZENE

●●●○○○

Két korong – két történet. Az egyik a La Symphonie du Marais – Hugo Reyne vezetésével – több szerző rövid darabjaiból egy képzeletbeli programot valósít meg, 51 miniatűr karaktertételben. Számos közülük id. André Philidor műve. Ez a programzene csatára való felhívásból, a XIV. Lajos és Orániai Vilmos közötti csatából, az udvarba való visszatérésből, királyi koncertből, vadászatból és táncos-álarcos ünnepségből áll. A másik anyag Artois Charles Philippe (a későbbi X. Károly) esküvői ünnepségének zenéjéből ad ízelítőt – három szvittel, csaknem teljes egészében François Francoeur zenéjével. Az elsőnél atmoszférateremtésre különböző zörejeket használtak, ám a stúdiófelvétel esetében az intonációs bizonytalankodás esetlegessége nem erősíti az „élő” előadás érzetét. A második CD viszont érzelmi töltését illetően bizonyul szegényesnek. **FK**

Virgin Classics – EMI
0963442

MOZART: ESZ-DÚR SZIMFÓNIA (K. 543), G-MOLL SZIMFÓNIA (K. 550)

Mozart Zenekar

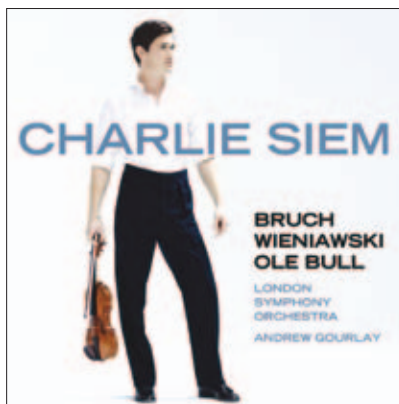
Karmester: Claudio Abbado

Különös kettősség jellemzi Claudio Abbado új Mozart-lemezét. Két szimfóniát ad elő a szerzőről elnevezett együttesével – élő koncerten. Abbado afféle equalizer, akinek fő törekvése a kiegyenlítés. Egy ideje ebben az irányban halad; Beethoven szimfóniáiban olykor csodás eredménnyel, Mozart hegedűversenyeiben és A varázsfuvolában szerintem kétségesen. A 39. és 40. szimfónia előadásában mintha mindent harmóniába akarna hozni, mindent ki akarna egyenlíteni. A fő- és mellékszólásokat éppúgy, mint a különböző dinamikákat vagy tempókat. Egészében véve fürgé iramot diktál, miközben nincs túl halk, de túlságosan erős sincs, ezért a tuttik családostan keltenek, hiszen nincs meg a felérkezés, a kiteljesedés érzése. Ugyanakkor kétségtelen tény a minden irányból meghatározható harmónia, összefüggés érzete. Ez nagyon erős kontrollt jelent, de nem a mindenható dirigensét, hanem az őt mozgató idejét, amelynek érzésem szerint Abbado is szolgálja. Nem teheti azt, amit akar, mert kötik az elképzelések. Persze a szűk keretek a különös ekvalizálás révén indokoltak, s e körön belül a remek zenekar mozgása akár szabadnak is mondható. Különös közlekedődénné válik így a zenekar, egyfajta ideálisnak vélt egyensúly jelenik meg mindig. Nem vitás, példás hangzást produkál az együttes. Nincs balaszt, de nagyobb súly, tágabb dimenziók sincsenek. Elgondolkodtató, példás előadások, azonban hiányolom belőlük a szabadságot, a spontán egyéni szint, valamint az ideális levezetését az éppen ott lévő egyediből, s nem az általánosból.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
477 9792

WIENIAWSKI, BRUCH ÉS OLE BULL MŰVEI

Charlie Siem – hegedű,

Londoni Szimfonikus Zenekar

Karmester: Andrew Gourlay

Charlie Siem egy jóképű sztár, aki megbízhatóan hegedül, de e lemeze alapján sem mutatkozik nagy művésznek. Nem lehet belekötni abba, ahogy Bruch g-moll hegedűversenyét játssza; tulajdonképpen minden rendben van benne, de a sok jelentős, karakteres előadás mellett ez akkor sem rúg labdába, ha nincsenek rossz megoldások, technikai hibák. Nem igazán áll össze az egész: Siem lejátsza a darabot, de hiányoznak a finomabb megoldások. Tud szép hangot produkálni a hangszeren, mégsem nyúgöz le kivételes hegedűléssel. Ez nem az a bejátszás, amelyikhez lelkesen visszatér az ember, hogy újra halljon belőle valamit. Ugyanakkor a lemez cseppet sem érdektelen: Wieniawski I. hegedűversenyéről alig van felvétel, a II. versenymű is ritkaság, de valamelyest többet hangzik el. Itt is érezni a nem túl inspirált, nem igazán ihletett játékot, de maga a – teljesen megfelelően lejátszott – mű ragad magával. Szép darab, amelyet érdemes lenne többeknek másorra tűzni. Miért nem játssza annyi kiváló hegedűs? Értékelem Siemben, hogy rendesen megtanulta. Még inkább igaz ez az 1810 és 1880 közt élt Ole Bull Cantabile doloroso e Rondo giocoso című kis darabjára, amely igazi ritka gyöngyszem. Szép, hangulatos darab, amelyet egyszerűségében Siem is szépen játszik. Jó szerkesztésű lemez, bár a felejthető Bruch helyett Wieniawski II. Hegedűversenyével vagy egy más, ideillő ritkasággal sokkal jobb lenne. Az Andrew Gourlay vezette Londoni Szimfonikus Zenekar tisztán, szép hanggal zenél. A vezénylés inkább a megértésig való átlátásra és a precíz megformálásra korlátozódott, s nem érte el az e fölötti ihletettséget. Zay Balázs

Warner Classics – Magneoton
2564 66661-2

BRAHMS, SIBELIUS, ARVO PÄRT MŰVEI

Tasmin Little – hegedű. Liverpooli Királyi

Filharmonikus Zenekar, Bournemouth Sin-

foniaetta. Karmester: Vernon Handley,

Richard Studd

A korábban csak Nagy-Britanniában forgalmazott Classics for Pleasure-felvételek nemzetközi újrakiadásával végre külföldön is ismertté teszi az EMI Tasmin Little művészetét, aki az ország egyik vezető hegedűse évtizedek óta. Nála dekoratívabb hegedűs hölgyek árnyékában volt eddig, pedig Little nem kis művész. Kényelmesen, inkább lassan játssza mind Brahms, mind Sibelius Hegedűversenyét, feltárva a melódiák vonalát, kiemelve számos részlet érdekességét. Játéka folyamatos és kiegyensúlyozott, de nincs híján a spontaneitásnak sem, gyakran vált tempót, dinamikát. Interpretációja alapvetően lírainak nevezhető, de eléggé markáns hanggal. Fő kvalitása a kényelmesség, jó értelemben: ezt most szépen végigjátsszuk, hadd mutatkozzék meg minél több belőle. A Brahms-koncert lassútétele kiváltképp finom és szép, alighanem Little és Handley angol iskolázottsága mutatkozik meg ebben. Ez nem sejtelmesség? Nem, inkább naturalisztikus idilliség. Handley vezénylése is értő, kényelmes, melegséggel teli. Szólista és karmester jól illik egymáshoz. Ami hiányzik a két koncertből: Brahmsnál a túlfűtöttség, Sibeliusnál a hideg északi atmoszféra. A második lemez is remek, Arvo Pärt kimagasló művei értő tolmácsolásban. Sibelius átvezet a romantikából az északi posztmodern felé, amiben azért van egy kis romantika is. Pärt számos nagy műve hallható: a Fratres 1980-as változata, a Tükör a tükörben, a Cantus in memoriam Benjamin Britten. Itt is adekvátan testes, zamatos Little hegedűlése. A Fratres ritka zsenialitása, a Britten-ének crescendo hangfolyama átütő erejű. A darabok az évszázados európai klasszikus zenei hagyomány egyértelmű folytatásának tűnnek. Zay Balázs

EMI Classics
0858622

naïve

Magyarországon forgalmazza a Karsay és Társa Kft.

**MOZART: POROSZ
KVARTETTEK**
(K. 575, 589, 590)
Emerson Vonósnégyes

Erről a Mozart-lemezről sajnos nem lehet sok szót ejteni. A producer szándékán túl hallhatóan nem a felgyülemlett személyes mondanivaló volt az, ami létrehozta. Még csak az az előadói rutin se érezhető rajta, mint amikor egy-egy koncertturné tapasztalatai torkollanak lemezfelvételbe. A primárius végig más színen játszik, hiányzik a hangzás egységessége. Különös, ahogy David Finckel csellójátéka – mint egyetlen normális családtag egy kínos családban – reményt keltően magára vonja a figyelmünket. Zavarunkon a kísérfűzet változatos fotói sem segítenek: a kvartett utcán sétál, metrón utazik, nézelődik. Az embernek ezen a ponton eszébe jut a Lenin Lengyelországban kezdetű vicc, ahol az agitáló, sapkás, munkások közt mutatkozó nagy ember távollétében az események egyszer csak félresiklanak. Ezúttal Mozart sincs itthon. SzB

Sony Classical
88697935982

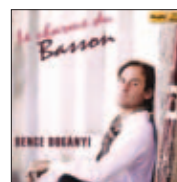

**SIBELIUS, NIELSEN:
HEGEDŰVERSENYEK**
Maxim Vengerov, Chi-
cagói Szimfonikus ze-
nekar, D. Barenboim

Ahogy várható az előadóktól, magas színvonalú produkció, de Vengerovnak nem ez a legihletesebb lemeze. Minden a helyén, de hol az egyszeri, hol a különleges? Talán szerepet játszik ebben, hogy Vengerov a vékony, Barenboim a vastag hangzást szokta preferálni. Vangerovot is elkapja Barenboim általános, mindenben jó, de ritkán különös megközelítése. A Sibelius-verseny előadása nem különbözik az igazán nagyoktól, mégsem megragadó. A Nielsen-mű hasonló érzést kelt, de alig vették néhányan lemezre, így nagyobb az értéke. Benne van a romantikus ének, de Nielsen későbbi hangvétele is, a szakaszosság, az erőteljes hangzás. Nekem ez a lemez a Beethoven-Hegedűversenyből készült Vengerov-felvétel kontraszatja. Az túl szubjektív – bár ezért érdekes – ez meg talán túl objektív. ZB

Warner Classics
2564 67300-5

A FAGOTT BÁJA
Bogányi Bence,
Brigitte Engelhard,
Clara Dent

Frappáns kísérszöveg három nyelven, közvetlen stílusban, informatívan – és egyórányi önefedt gyönyörködést kínáló muzsika. Ahány mű, annyi felfedeznivaló; ami közös bennük, az a játékörm! Saint-Saëns fagott-zongora szonátájának kecses eleganciáját csodáljuk, Roger Boutry műve (Interférenccs) expresszivitásával, frappánsan karakterizált tematikájával, Tansman Szonatinája pedig sziporkázó humorával hat. Az első hallásra felismerhető kötések már-már neoklasszicizáló stílusjátékok. Dutilleux ismert darabját (Sarabande és ünnepi menet) követően Marcel Bitsch felfedezésszámba megy. A befejező Poulenc-trióban Clara Dent oboista csatlakozik Bogányi és Brigitte Engelhard remek duójához. A jelenlét kisugárzása, ereje ellenállhatatlan. Ezúttal még a hangképzés természetes velejáró zörejei sem zavaróak. FK

Profil – Karsay és Társa
PH11024

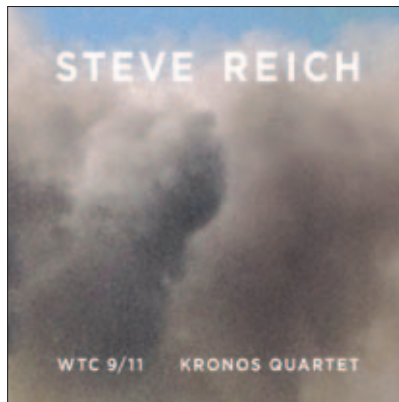
JOANNA MACGREGOR ZONGORÁZIK
Harrison Birtwistle, Hugh Wood,
Lou Harrison művei

Sok mindent elárul az angliai zenei élet szelleméről a tény, hogy idén szeptember óta Joanna MacGregor vezeti a Royal Academy zongoratanárszékét. Az elfogulatlan szemlélő csak üdvözölheti e fejleményt, hiszen személyében olyan valakit ért e hivatalos kiténtetés, aki nem annyira a marketinggépezetek kegyeltjeként került reflektorfénybe, hanem inkább azal, hogy elképesztő mennyiségű és kiemelkedő minőségű munkát végzett az utóbbi két évtizedben. Bachtól Gershwinig, experimentális projektektől jazzig, kortárs muzsikától tankönyvekig ível tevékenységének széles spektruma. A „muzsikus” figurájának egy olyan sokoldalú és társadalmilag is érzékeny változatát valósítja meg, amely az európai zenei hagyomány 21. századi fennmaradásának egyetlen lehetséges záloga. E rendkívüli ambícióknak természetesen van néhány hátulütője is. Egy másik művészeti ág problémáit boncolgatva a szintén túltengően zseniális Michel Gondry megjegyezte, hogy „a minőség és a mennyiség kérdésében számomra a mennyiség dönt”. Az beszél így, aki a művészi munka gyakorlati értékéről tökéletesen meg van győződve, tárgyi értéke felől azonban tökéletesen bizonytalan. Bevallom, ugyanilyenek érzem MacGregort is. A határtalan alkotókedv és jó szándék könnyen csap át kritikálanságba. Ezen a duplalemezen például az idősebb angol zeneszerzők két ismert alakja mellett tör lándzsát (kiegészítve az amerikai Harrison egy darabjával), ám a megszólaló versenyművek nem igazolják vissza a választást. Az embernek olyan érzése támad, hogy itt még mindig az a fránya művészetpolitika diktál, amitől úgy látszik, még a proaktív polihisztoroknak sem sikerül érintetlennek maradniuk.

Veres Bálint

Warner Classics – Magneoton
2564 67199

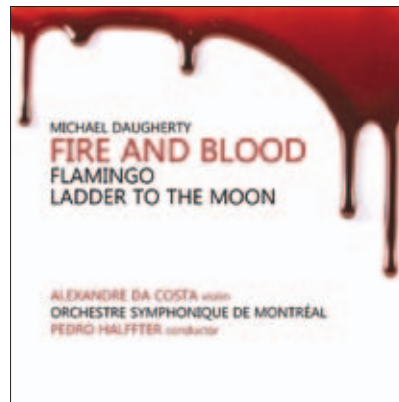
STEVE REICH: WTC 9/11, MALLET QUARTET, DANCE PATTERNS
Kronos Quartet, Sō Percussion,
Steve Reich and Musicians

Idén áprilisban mutatták be a Carnegie Hallban Steve Reich legutóbbi kiemelkedő vállalkozását, a 2001. szeptember 11-i amerikai terrortámadások során és nyomán rögzített hangdokumentumok, visszaemlékezések alapján komponált WTC 9/11 című kompozíciót – a Kronos Quartet megrendelésére, háromszoros vonósnégyesre és korábban rögzített hangfelvételekre. A terrortámadás óta számos dal és idén szeptember óta már egy opera is ismert a témában (a San Francisco Opera megrendelésére). Mindezek a gyász, a fájdalom, a tiszteletadás és az emlékezés különféle regisztereit járják be, és kísérlik meg feloldani esztétikai minőségben. Reich csupán negyedórás vonósnégyese merőben különbözik a legtöbből, noha a fenti árnyalatok egytől-egyig megtalálhatók benne. Azonban nem fedi be őket a szépség kiegyenlítő mázával – a rémület rémületként, az emlékezés emlékezőként, a fájdalom fájdalomként szólal meg. Szenvtelen, dokumentarista nézőpontból indít, a végére azonban egy szívbemarkoló héber imához jut el (ez is dokumentum), amelyben a „WTC” kifejezés merőben új értelmet vesz fel, s Reich társadalmilag/politikailag elkötelezett művésze – mint annyi fontos korábbi művében is – metafizikai dimenzióval gazdagodik. A visszacsinálhatatlan realitással szembeszegeződik valami, ami csak a hit szemével látható: „a World to Come.” Az album második felében még egy új kompozíció kapott helyet: a 2009-ben az Amadinda által bemutatott, csodálatos és ellazító Mallet Quartet (ezúttal a szintén kiváló Sō Percussion előadásában), valamint lezárásként a szerző saját együttesével rögzített 2002-es Dance Patterns.

Veres Bálint

Nonesuch – Magneoton
7559796457

MICHAEL DAUGHERTY MŰVEI
Alexandre da Costa (hegedű),
Montreali Szimfonikus Zenekar
Karmester: Pedro Halffter

Az Egyesült Államokban élő Michael Daugherty a tengerentúli kortárszene egyik legtöbbet foglalkoztatott és játszott alkotójának számít. Amerikai témájú darabjaival (Metropolis Symphony, Jackie O, Dead Elvis, Brooklyn Bridge, Philadelphia Stories, Route 66, Sinatra Shag, Lost Vegas, Niagara Falls stb.) mintha tudatosan is a nemzet zeneszerzőjének rangjára hajtana. A jelen lemezen hallható hegedűverseny címe marketing-szempontról ehhez képest kissé visszafogott: Fire and Blood. Bár a nagyobb érthetőség kedvéért a CD két oldalán lángnyelveket, csurgó vércseppeket is láthatunk. Mindezt a mű programja miatt: a Detroiti Szimfonikusok által rendelt darab első tételét a helyi Ford-gyárban látható, a gyár életét megjelenítő nagyszabású Diego Rivera-freskó ihlette. Itt és ekkor történt eseményt dolgoz fel Rivera feleségének, Frida Kahlónak A Henry Ford Kórház című híres, a festőnő vetélését ábrázoló képe, mely a mű második részének alapjául szolgál, míg a fináléban ember és gyár, gyár és ember nagyszerű, eredeti módon felvetett problematikáját járjuk körül. A baj nem is ezzel van, hanem a magával a zenével. A Montreali Szimfonikusok és a szólista hibátlan alakítása mögött túl gyakran feslik fel a matéria, ami mindvégig alig több valami hideg profizmussal megírt jobbfajta filmzenénél. Sajnos a gigantomán és hatásvadász hanghatások sem tudják elleplezni a motivikus invenció elégtelensegeit, a legjobb esetben közhelyes, de többnyire semmitmondó dallamokat. Az amúgy kitűnően hangszerelt zenének ez a gyengesége különösen a hegedűsólólam Lajkó Félixet idéző reszeléseiben hat bántóan, bár a jobb – Lou Harrison, Ligeti idéző – pillanatok néha képesek valódi lendületet közvetíteni. Kár, hogy csak ennyit.

Szabó Barna

Warner Classics – Magneoton
2564671957

LISZT FERENC: DANTE-SZIMFÓNIA ÉS -SZONÁTA

Berlini Filharmonikusok, szólista és karmester: Daniel Barenboim
Warner Classics

2564 67301-2 ●●●●○

A Liszt-évforduló mindenkit arra készítt, hogy műsorára tüzze vagy lemezfelvételkor felhasználja a nagy magyar mester műveit. Daniel Barenboim esetében sincs ez másképp, aki egy régi lemezének újrakiadásával is tisztelge Liszt előtt. A Dante-szimfónia az 1990-es évekből való, élő felvétel került a korongra, amelyen a zenekar összhangja minden pillanatban érezhető; a hangzáskép a lírai részeknél ugyanúgy harmonikus és kiegyenlített, mint a tutti állásokban. A zenei gesztusok épp ettől a kontrolláltságtól válnak még inkább élővé, mely felett uralkodik Barenboim mélyérzelmű zenei felfogása. A lehanglóan virtuóz Szonáta felvétele is kiváló – briliáns, de a technikai megvalósíthatóság határán is kifejező. A zongoradarab életrajzi utalást is tartalmaz, hiszen eredetileg Liszt halálának 100. évfordulója tájékán, Bayreuthban vették fel. KQ

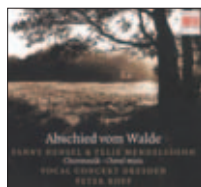
CHOPIN: MAZURKÁK ÉS MÁSZONGORAMŰVEK

Cédric Tiberghien – zongora
Harmonia Mundi – Karsay és Társa

HMC 902073 ●●●●○

Cédric Tiberghien delikát Chopin-lemezzel állt elő. Az op. 20-as h-moll scherzót, az op. 48 no. 1-es c-moll noktürnöt és a Polonéz-fantáziát keverte mazurkák közé. Utóbbiakból a szo-

morkásabbakat, noktürn-szerűbbeket választotta. Tiberghien a mesés-éji hangzás mestere. Zenei gondolkodása nem annyira a dallamok vonalán, sokkal inkább a hang háromdimenziós világában tájékozódik. A lemez hangzása kivételes, amúgy az idősíkot tekintve Piotr Anderszewski precízen kidolgozott, de kissé merev világát idézi, amelyben alapvetően helyén vannak a dolgok, sőt kikezdetlenek, de nincs bennük Rubinstein lazasága, Samson François romanticizmusa, Pollini és Ashkenazy precízsege. A Scherzo kemény megoldásával, adekvát kötöttségével kitűnő kontraszt; a c-moll noktürn a varázsos világ kiteljesedése, a Polonéz-fantázia azonban kevésbé megnyerő. ZB

FANNY ÉS FELIX MENDELSSOHN: KÓRUSMŰVEK

Vocal Concert Dresden, Peter Kopp
Berlin Classics – Karsay és Társa

0016522BC ●●●●○

Fanny Mendelssohn-Hensel és öt évvel fiatalabb öccse, Felix Mendelssohn-Bartholdy egymás közelségében töltötték rövid életüket, szellemi hagyatéuk azonban az utókor szemében fényévnyi távolságra került egymástól. Most ismét összetalálkoztak: a lemezen a drezdai Kreuzchorhoz és zeneakadémiához kötődő vegyeskar szólaltatja meg erdők, mezők, tavasz hangjait megidéző kórus-karakterdarabjaikat. Ezek a művek a napfényben érzik jól magukat, s ha a modern technika ennek realizálására (még) nem is képes, az illúzió – hála az 1993-ban alapított együttesnek – megadatik. Intonáció terén nem érheti szó a ház elejét, a „sound” kidolgozott, világos, fiatalos üde. Az énekelt szövegek között levélrészletek, a Fanny-férj Hensel ceruzarajjai gazdagítják a bookletet, ami nem pusztán segédanyag, hanem a helyét önmagában is megálló színes olvasmány. VT

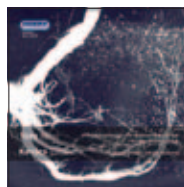

HIDAS FRIGYES: ÖT TÉTEL, EDZÉMINTÁK, 5X5

Ewald Rézfúvós Együttes
Hungaroton Classic

HCD 32688 ●●●●○

A 2007-ben elhunyt Hidas Frigyes találmánya, az Edzéminták remek vállalkozás. Ezek a rövid, kreatív karakterdarabok ugyanis nemcsak az előadók számára, de a zeneszerzőnek is elsőrangú gyakorlatok. Mindamellett, hogy igen szórakoztatóak, kiválóan segítik egy frissen alakult együttes összeszokását is. A bartóki koncepció szelleme lebeg a korongon szereplő művek felett, hiszen a Mikrokosmosz-kötetek darabjaira emlékeztető ciklusokat két olyan mű keretezi, melyek ötételesek, szimmetrikusak; szonátaformájú peremtételekkel és Scherzo-párokkal. Ez a gondolkodásmód azonban csak formai-technikai szinten manifesztálódik, a zenei anyag nem akar a Bartók-epigonizmus hibájába esni, tudatosan választ más stílust; klasszicizáló tematika, enyhén jazzes, vagy olykor cluster-szerű területek. A felvétel is elsőrangú: kiegyensúlyozott, magabiztos, technikás. KQ

KOVÁCS ZOLTÁN ÉS TÓTH PÉTER MŰVEI

Hungaroton Classic

HCD 32676 ●●●●○

A Debreceni Filharmonikus Zenekar és a Kodály Kórus közreműködésével megszületett lemezen a két, negyvenes éveiben járó szerző reprezentatív művei hallhatóak. Kovács Zoltán trombitára és harsonára komponált, jó húszperces Kettősversenye (szólis-

ták: Horváth Bence és Farkas István Péter) fajsúlyos, kitűnő hangszer- és zenekarkezelést bemutató kompozíció. Hangtéseiben erős Bartók-, s még erősebb Petrovics-hatás tükröződik, ami nem meglepő, hisz' utóbbi mestere volt a Zeneakadémián. Mégis, a darabot mintha ezen felül is belengené valami a hatvanas-hetvenes évek atmoszférájából. Tóth Péter Téli rege című vonószekari darabja inkább Vajda János világából lépett elénk, akárcsak a Petőfi nyomán készült „kórusopera”, a helység kalapácsa. Bár a kórustól itt-ott nagyobb színészi beleélést kívánnánk, magabiztos stílusismerettel, szellemesen jelenítik meg az eredeti szatíra szituációt. SZB

DONNACHA DENNEHY: GRÁ AGUS BÁS

Crash Ensemble, Alan Pierson
Nonesuch – Magneoton

527063 ●●●●○

A negyvenegy éves Donnacha Dennehy zenéjét hallva megállapíthatjuk: egyedi szint képvisel az európai zenei stílusok palettáján. A kortárs ír zene emblematikus alakja ő, aki e titulust éppen a lemez címadó alkotásával (Szerelem és halál) vívta ki magának. Ebben a műben a sean-nós nevű ír dalok tradícióját kelti életre, a műfaj egyik legjelentősebb énekese, Iarla Ó Lionáird szólójával. Igen, itt érzik az ember, hogy a világzene és a – régi nevén – klasszikus zene ma már ugyanazt is jelentheti. A három évvel később, 2010-ben keletkezett, kanyargós dallamvilágú, személyes hangvételű és a szöveget gyönyörűen előtérbe helyező Yeats-dalciklusban (That the Night Come) Dawn Upshaw szólózik – kevésbé szerethetően. Érdemes megjegyeznünk az ír zeneszerző nevét, még ha nehezünkre esik is, mert olyan alkotóról van szó, aki ha így folytatja, a Metropolitan Operáig meg sem áll. VT